Doğan Kardeş

Temmuz 1958 ★ 100 Kuruş

KARA BURUN

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Kuruluşu : 23 Nisan 1945

Sayı: 472 _ Temmuz 1958

Fiatı : 100 kuruş

•

Her ayın başında çıkar aylık çocuk dergisi ✶ Sahibi : Kâzım Taşkent ✶ Yazı işlerini fiilen idare eden: Şükrü Enis Regü ✶ Yazı işleri bürosu : Galata, Kuledibi, İlk Belediye Caddesi, Küçük Hendek Sokağı No. 27, Kat 1 ✶ Mektup adresi : Posta Kutusu : 217 - Beyoğlu ✶ Telefon : 44 74 36 - 44 05 39 ✶ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler Divanyolu Klotfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✶ Yayınevi telefonu : 27 34 54 ✶ Abone şartları : Yıllık 12 lira, altı aylık 6 lira ✶ Yurt dışı iki misli ✶ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✶ Basıldığı yer : Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi - İstanbul

☆

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları Yapı ve Kredi Bankasının kültür hizmetlerinden biridir.

Yeni Kitaplarımız

Doğan Kardeş Yayınevi, masal babası Eflâtun Cem Güney'in **«DEDE KORKUT MASALLARI»** adlı güzel kitabını yayınlıyarak satışa çıkarmıştır.

Eski Türklerin yaşayışlarını ve kahramanlık hikâyelerini anlatan bu ünlü eser, büyük - küçük herkesin zevkle okuyabilecekleri bir dille yazılmış, çok güzel siyah-beyaz ve renkli tablolarla süslenmiştir.

İyi kâğıda basılmış, bez cildli, renkli bir kapak içinde fiatı 10 lira.

Yayınevimiz bundan başka yeni okumağa başlıyan çocuklar için 8 tane küçük Grimm Masalları yayınlamıştır. Bu cici kitapların adları şunlardır :

1 — Kahraman Terzicik
2 — Sihirli Sopa
3 — Becerikli Kardeşler
4 — Altın Saçlı Şeytan
5 — Parmak Çocuk
6 — Hansel ve Gretel
7 — Pamuk Prenses
8 — Çalgıcı Dostlar

Yedi renkli çok güzel birer kapak içinde bol resimli, karton cildli. Her kitap 1 lira.

★

ADRESLERİ DEĞİŞEN ABONELERİMİZE :

Adresleri değişen abonelerimizin bize yeni adresleriyle birlikte eski adreslerini ve abone numaralarını bildirmelerini rica ederiz. Zarfın üstünde adres yazılı etiketin kenarındaki ilk yani üstteki numara abone numarasıdır. Alttaki numara da abonenizin hangi sayıda başlayıp hangi sayıda biteceğini gösterir.

Adres değiştirmek isteyen abone kardeşlerimizin bize eski ve yeni adresleriyle muhakkak bu numaraları da bildirmeleri ve ayrıca mektuplarına 50 kuruşluk posta pulu eklemeleri lâzımdır.

★

MASAL YARIŞMAMIZ BİTTİ

Okuyucularımız arasında açtığımız masal yarışması bitmiş, gelen yazılar bir jüri tarafından okunmağa başlanmıştır. Derece alan kardeşler gelecek sayımızda ilân edilecektir.

Bir Dâhinin Hayatı

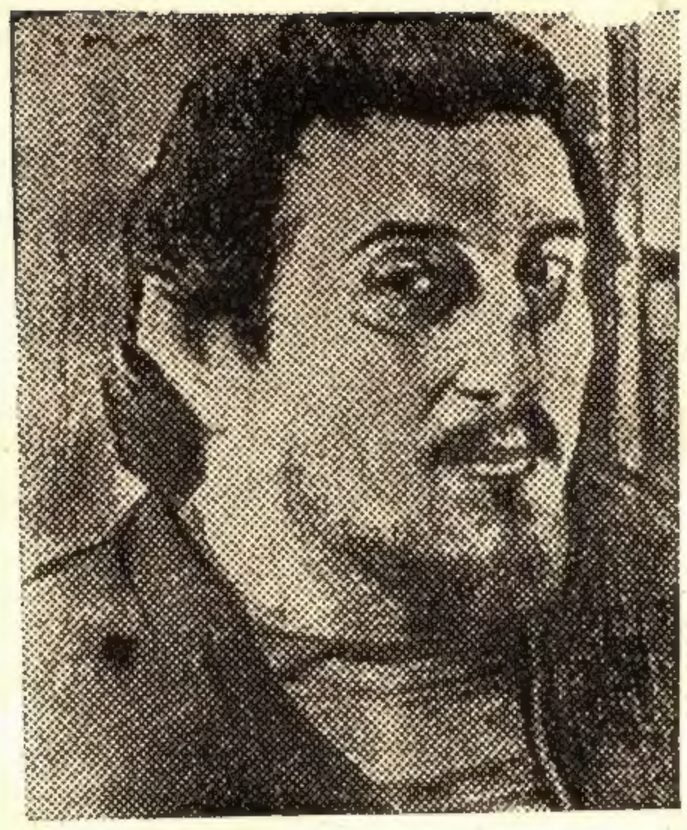

Paul Gauguin

PAUL Gauguin(1) macera için doğmuştu ama, hiç kimse farkında değildi. Doğuştan ressamdı da bunu kendi bile bilmiyordu.

Yirminci asır başlarında Fransız sanatkârlarının istekle karşıladıkları yeni resim cereyanının öncülerinden biri olan Paul Gauguin 1848 yılında Paris'de doğdu. Ailesi para sıkıntısına düşerek hep bırlikte annesinin Peru'da yaşayan amcasının yanına gitmeği kararlaştırdığı zaman o henüz üç yaşında idi. Yolculuk sırasında Paul'un babası öldü. Fakat ihtiyar amca yeğenini rahat ettirmek için elinden gelen her şeyi yapıyordu. Çok yaşlı olmasına rağmen neşesini hiç kaybetmeyen bu canlı ihtiyarın evinde küçük Paul bir prens gibi yaşamağa başladı. Hizmetini yapan Çinli bir uşağiyle, etrafında dört dönen yerli hizmetçiler vardı.

Paul, Peru'nun parlak güneşini, vahşî güzelliğini çok seviyordu. Hayatının en güzel yıllarını orada geçirdi. Her ne kadar o zamanlar resim yapmak aklından bile geçmiyordu ama, yabanî çiçekler, siyah derileri cilâlı tahta gibi parlayan yerliler, çılgın karnaval eğlenceleri, renk renk elbiseler küçük çocuğun aklına iyice yer etti.

Yedi yaşına gelince annesi onu Fransa'ya götürüp bir okula yazdırdı. Paul yalnız İspanyolca bildiği için çok sıkıntı çekiyor, günlerini üzüntü içinde geçiriyordu. Bu hayattan o kadar bıktı ki, 17 yaşına basınca bir gemiye tayfa yazılarak denizlere açıldı. Denizcilikten çok hoşlanıyordu. Köpüren dalgalar tuzlu deniz havası onu büyülüyor, tropikal memleketlere yaptığı seyahatler Peru'da geçirdiği güzel günleri hatırlatıyordu.

Altı yıl denizlerde dolaştıktan sonra gemicilikten ayrılmağa karar verdi. Annesinin arkadaşlarından biri ona bir bankada iyi bir iş buldu. Kısa zamanda parlak bir iş adamı olan Gauguin, hayatında ilk defa olarak resimle de ilgilenmeğe başladı. Bankadaki arkadaşı Schuff, pazar günleri ve diğer boş zamanlarında eğlence olsun diye resim yapıyordu. Paul'u da kendisine katılmağa zorladı. İki arkadaş amatör ressamlığa başladılar. Gauguin şaşılacak derecede güzel resimler yapıyordu. O sıralarda Danimarkalı bir kızla evlendi ve beş çocuğu oldu.

Sonraları resimle o kadar ciddî alâkalanmağa başladı ki, bankacılık ve iş hevesini kaybetti. Bir sergi salonu resimlerini teşhir etmeği kabul edince arkadaşları çok memnun oldular. Paul'e ilk işi bulan bankacı şimdi de onu yeni resim cereyanının liderlerinden Camille Pissaro ile tanıştırdı. Pissaro kocaman siyah bıyıklı, babacan

---

(1) Pol gogenğ okunur.

Gauguin'nin meşhur bir tablosu

TREN

Makinist düdüğü öttürdü,
Ateşçi kömür attı kazanlara,
Kalabalık koşuştu vagonlara.
Anneler ağladı, çocuklar güldü.
Raylardan ağır ağır kaydı tren,
Dumanlar etrafa yayıldı,
Artık bulunur mu onun önüne geçen ?

Seyretmek ne hoş tren penceresinden
Geri geri gidişini ağaçların !
Şaşarım aklına şu arabacının
Gûya trenle yarış edecek.
Fakat hemen yorulacak atları
Önüne bayır, yokuş gelecek.
Korkup geçemiyecek tünelden
Sen yaman şeysin tren !...

Şükrü Enis REGÜ

bir adamdı ve yeni resim cereyanının en candan koruyucusuydu. Paul'ün resim kabiliyetine hayran kaldı. Hemen saf ve parlak renklerin doğrudan doğruya tüpten tabloya geçiş tekniğini öğretti. Gauguin'i Degas, Manet ve Cézanne gibi meslekten yetişmiş ressamlarla tanıştırdı.

Gauguin bir gün ailesine iş hayatından çekilip ressam olacağını bildirdi. Hemen hemen kırkına yaklaşmış olan Paul sadece ressam olabilmek için her şeyinden vazgeçiyordu.

Bu kararı sıkıntılı günler kovaladı. Hiç kimse resimlerini satın almıyor, o zamana kadar biriktirdiği bütün paralar harcanıyordu. En sonunda hep birlikte karısının Danimarkadaki ailesinin yanına gittiler. Orada bir mağazada satıcılık yapmağa başladı. Fakat işten hoşlanmıyor, sadece resim yapmağı düşünüyordu.

Bir zaman sonra ailesini Danimarka'da bırakarak hiç durmadan resim yapabileceği hayatı aramağa çıktı. Fakat nereye giderse gitsin ailesini hiç unutamıyor, mektuplarında mücadelelerini anlatıyordu. Aç, susuz kaldığı günler oluyordu. Böyle zamanlarda eski arkadaşı Schuff ona elinden gelen her yardımı yapıyordu.

Kısa bir zaman için bir başka ressamla beraber Martinik adalarına gittiler. Tropikal memleketler Paul'ü durmadan kendine çekiyordu. İlk zamanlar istediği hayatı burada bulduğunu sandı. Göz kamaştıran güneş ışığıyla parlayan, kuvvetli renklerle donanmış kaygısız adada paranın fazla bir ehemmiyeti yoktu. Fakat iklim çok ağır geldi. İkisi de sıtmaya yakalandıkları için tekrar Fransa'ya döndüler.

Paul, yeniden korkunç bir sefalete düştü. Fakat Martinik'de yaptığı resimler takdir görmeğe başlamıştı. Genç ressamlardan bir grubun önderi oldu. Hep beraber Bretanya'da küçük bir köyde çalışıp yaşıyorlardı. Paul gittikçe ilerliyerek resimde kendine has bir stil yaratmağa başladı. Bu zamana kadar çizdiği resimler güzeldi; bundan sonra her biri başlı başına birer sanat şaheseri olan resimler yapmağa başladı. Empresyonist stilden ayrılarak kendinden emin kalın hatlarla, sade şekiller çizmeğe başladı. Renkleri uzlaştırmada bulunmaz bir ustaydı.

1891 yılında birçok arkadaşları tarafından unutulmuş, çok fakir bir halde Güney Pasifik'teki Tahiti adalarına gitti. Damı yapraklarla örtülü küçük kulübesinde son hızla çalışmağa koyuldu. Peru'daki mesut günlerini hatırlatan siyah derili yerlilerin, renk renk zengin tabiatın içinde en güzel resimlerini yaptı.

1903 yılında fakir, yalnız bir adam olarak kulübeciğinde öldü. Fransa'ya gönderdiği resimler satılmamış; hastalık onu çok yıpratmıştı.

Heyecanlı ve azametli bir dünya yaratmak arzusu ve bu suretle elde ettiği özellikler onu eşine az rastlanır bir yaratıcı yaptı. Gerçek dünyayı reddederek, kendine öz bir gerçek yarattı. Ağaçlar mor, yollar yeşil, çiçekler pembe; yine de bütün, çizgisi çizgisine kopye edilmiş bir tekrardan çok daha gerçek, çok daha kararlı.

Ölümünden sonra meşhur olan Gauguin'in bir tek tablosu bütün hayatı boyunca eline geçen paradan çok daha fazla kazanç getirdi.

Ayhan Birand

Bir Dilim Ekmek

NORVEÇ MASALI

EVVEL zaman içinde, kalbur saman içinde ağaçkakan çok hasis ihtiyar bir cadıydı. Bir ormanın kenarındaki ufacık kulübesinde tek başına yaşıyordu.

Bu cadı o kadar hasis, o kadar kötü huyluydu ki, bazan kendi kendinden nefret ettiği oluyordu. Ama can çıkmadan huy çıkmazmış, ne yapsın, tek başına yaşayıp gidiyordu. Eh, siz olsanız böyle bir kadının yanında yaşamak ister misiniz? Bu yüzden onun evine kimsecikler uğramazdı.

Yaşı yetmişe yaklaşan bu cadı kadın parayı o kadar çok seviyordu ki, âdeta ona tapıyordu. Fakat sakın parayı sarfetmek için sevdiğini sanmayın. Sadece saymak ve sayarken çıkardığı sesi dinlemek için severdi. Parmaklarının arasından paralar birer birer şırak şırak diye düştükçe zevkinden ağzı kulaklarına varırdı.

Bir gün yine paracıklarını sayarken hızlı hızlı kapının vurulduğunu işitti. Çok kızmıştı. Onu dünyadaki en büyük saadetinden ayırmak

isteyen acaba kimdi? Öyle öfkelenmişti ki, tıpkı rüzgârın salladığı yapraklar gibi tirtir titredi.

Parayı sakladığı yere koydu. Bastonunu sallayarak seke seke kapıya doğru yürüdü.

— Her kim ise şimdi hakkından gelirim, diyerek bir kahkaha attı. Bağırtısından az kalsın pencerenin camları kırılacaktı.

Kapıyı açıp çalanın kim olduğunu görünce, öfkeden sesi kısıldı. Karşısında bir dilenci duruyordu. Onu en büyük zevkinden alıkoyan üstelik bir de dilenciydi. Adamcağız:

— Sayın hanımefendi, ne olur, bana yiyecek bir şey verir misiniz? diye sordu. O kadar açım ki, bir dilim kuru ekmek bana en güzel yemeklerden daha lezzetli gelecek. Günlerdir ağzıma bir lokma koymadım. Çok halsiz düştüm. Ayakta duracak takatim yok. Ne olur, bana bir dilim ekmek ver.

— Hah hah, kapımı çaldığın yetmiyormuş gibi bir de ekmek istiyorsun ha. Benden bir şey alamazsın. Eğer buradan hemen çekilip gitmezsen bir güzel dayak yi-

yeceksin. Bastonumu indirmeden çekil git diyorum sana.

Ağzından kelimeler ıslık gibi öterek çıkıyordu.

Fakat ihtiyar cadının bilmediği bir şey vardı. Karşısındaki dilenci kıyafetli adam aslında meşhur bir sihirbazdı. Bu kadının çok hasis olduğunu işitmiş, fakat bir türlü söylenenlere inanmadığı için yırtık pırtık paçavralar giyerek işin aslını öğrenmek için kulübeye gelmişti. Hayatında hiç bu kadar cimri bir insan görmemişti. Zavallı aç bir dilenciye kuru ekmek vermekten bile çekiniyordu. Onu cezalandırmak lâzımdı.

Sihirbaz bir an için, acaba ne yapsam diye düşündü. Kararını verdi. Cadıyı ağaçkakan şekline sokacaktı. Böylece muhtaç insanlara bir dilim kuru ekmeği vermekten çekinirken, ağaç kabuklarında kendine yiyecek arıyacaktı.

İhtiyar cadı, dilenci bir türlü çekilip gitmiyor diye o kadar kızmıştı ki, bastonunu kaldırıp vurmağa hazırlandı.

— Dur bakalım, pek o kadar acele etme.

Bu sözleri söylerken sihirbaz dilenci değneğini havaya doğru kaldırdı. Ve o anda ihtiyar cadı birdenbire kırmızı başlı bir ağaçkakan oluverdi.

★

Eğer siz bir gün bahçede, kırda ağaçların kabuğunu kemirerek karnını doyurmağa çalışan bir ağaçkakan görürseniz bunun bir vakitler çok cimri bir cadı olduğunu hatırlayın. Bu kulağınıza küpe olsun. Muhtaçlara yardım edin. Norveçli anneler çocuklarına hep bu masalı anlatırlar.

HIRSIZLARIN İLÂCI

ONSEKİZİNCİ yüzyılda Suriye'de büyük bir veba salgını vardı.

Suriye'den Marsilya'ya gelen büyük bir vapur, bu hastalığı oraya getirmişti. On beş ay içinde, kırk bin kişi bu korkunç hastalık yüzünden ölmüştü. Halk telâş içindeydi. Kimse kimsenin ye yaptığını bilmiyor, herkes kendi canını kurtarmağa bakıyordu. İşte o sırada, ortalığın bu acıklı durumundan faydalanmak isteyen dört soyguncu, vebanın kasıp kavurduğu Marsilya'ya geldi. Hastaları olan evlere girip istedikleri gibi soyuyorlar, ceplerini dolduruyorlardı.

Nihayet bir gün yakayı ele verdiler. Yargılanmaları uzun sürmedi, asılacaklardı... Karar kendilerine bildirildiği vakit, hırsızlardan biri :

— Size sırrımı söylersem, hayatımı bağışlar mısınız ? dedi.

— Ne sırrıymış bu ?

— Vebaya karşı koymanın sırrı... Öyle ya, aylarca vebalıların evlerine girip çıktığımız halde, hiç hastalanmadık.

Hâkim, vali ve şehir doktorları bir toplantı yaptılar. Hırsızlara hayatlarını bağışladıktan sonra, onları göz hapsine alabilir veya sınır dışına sürebilirlerdi. Fakat vebadan korunmanın çaresini öğrenirlerse, kazançları büyük olacaktı.

Dört hırsızı yanlarına çağırarak şartlarının kabul edildiğini bildirdiler. Bunun üzerine onlar da kendilerinin yaptığı ve içinde çok miktarda sarmısak bulunan bir ilâcın reçetesini verdiler.

İlâç denendi. Hırsızların yalan söylemedikleri meydana çıktı. Dört hırsız boyunlarını ipten kurtardılar ve namuslariyle hayatlarını kazanmağa başladılar. Öte yandan ilâçları, «Dört Hırsız Sirkesi» adı altında Fransa'da bugün bile eczanelerde satılmaktadır.

Sarmısak solucanlara karşı da pek faydalıdır.

Avrupanın Devletçikleri

AVRUPA'nın küçük devletleri Özcan'ı hayli ilgilendirmişti. Geçen hafta dayısı ile buluşunca konuşma gene bu devletçikler oldu. Özcan dayısının anlattıklarını not defterine yazıyordu. Biz de onun notlarından alıp buraya geçirdik.

LIHTENŞTAYN : Şato

Küçüklerin büyükleri

1. LÜKSENBURG

Haritada Belçika ile Fransa ve Almanya arasında sıkışıp kalmış gibi görünen bu memleket bizim büyükçe kazalarımız kadardır (2586 Km²), 300.000 kadar da nüfusu vardır. Fakat coğrafya durumu ve toprak değeri bakımlarından çok önemlidir. Bol demir cevheri Lüksenburg ülkesinin en büyük zenginliğidir. Bu küçük memleket yılda 3 milyon ton demir, bir o kadar da çelik istihsal eder. Demir ve çelik sanayii çok ileridir. Bun'dan başka ziraat ve hayvancılık da vardır. Lüksenburg ahalisinin büyük bir kısmı Alman aslındandır. Devletin resmî dili Fransızca ve Almancadır. Bu memlekette okuma yazma bilmeyen yoktur. İdare merkezi olan Lüksenburg, bayındır, bakımlı ve pek şirin bir şehirdir.

Lüksenburg NATO'nun üyesidir. Bundan dolayı NATO-ya dahil olan başka memleketlerin ve bu arada Türkiyemizin de müttefiki sayılır.

Lüksenburg onbirinci asırdan beri bir Büyük - Dükalık şeklinde varlığını, arada istilâlara, işgallere uğramakla beraber, bugüne kadar muhafaza etmiştir. Memleketin başında Büyük - Düşes vardır. (Prens sülâlesinin erkek vârisi olmadığı için şimdi devlet reisi kadındır). Hükûmet mebuslar meclisi ile senatodan teşekkül eden parlamentonun kontrolü altında memleketi idare eder.

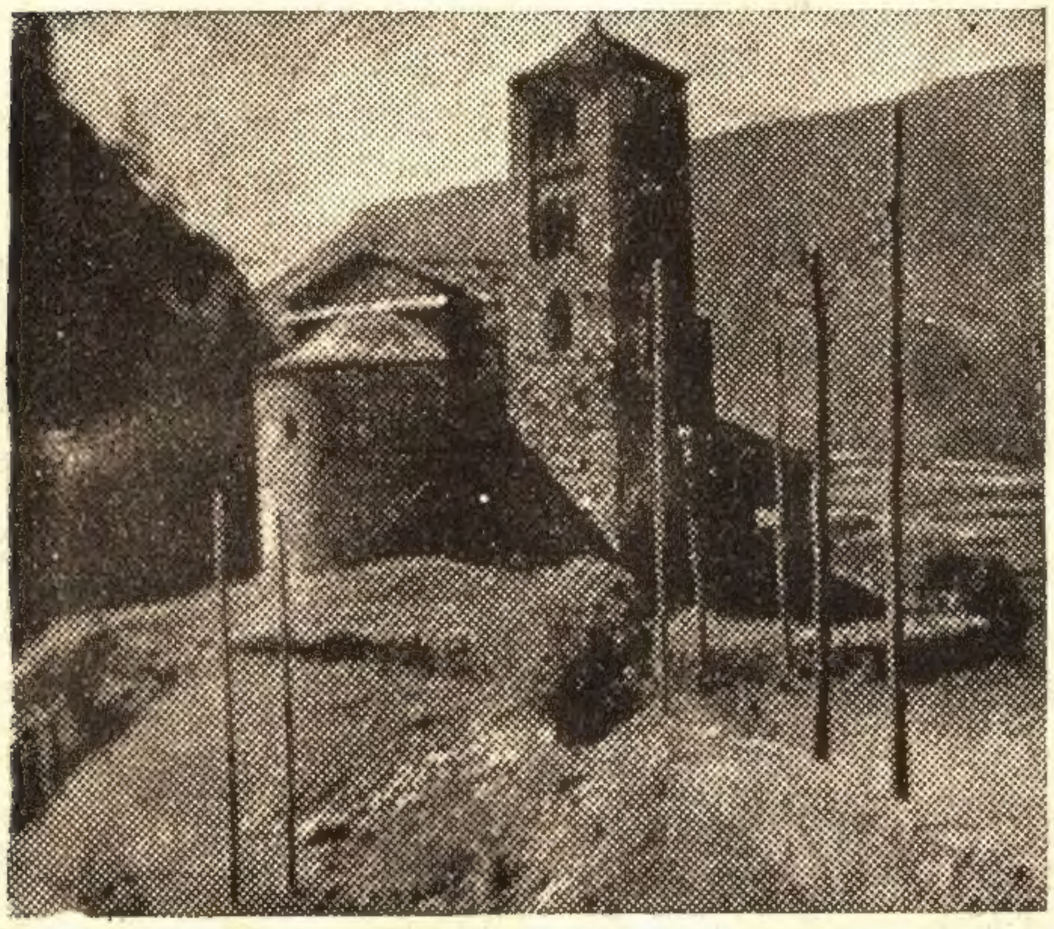

ANDORRA : Tarihî Kule

NATO nedir ?

Özcan : «Lüksenburg NATO üyesidir, bundan ötürü bizim müttefikimiz sayılır, dediniz; iyi anlıyamadım, lûtfen açıklar mısınız ?»

Dayısı : «Anlatayım : NATO, Kuzey Atlantik Antlaşması Kurulu demektir. Hür milletlerin kendilerini dışardan gelebilecek düşmanlıklara karşı korumaları için kurulmuş büyük bir askerî ittifak teşkilâtıdır. NATO'ya 15 devlet üyedir : Birleşik Amerika, Kanada, Britanya (İngiltere), Fransa, Norveç, Danimarka, İslanda, Hollanda, Belçika, Lüksenburg, Portekiz, İtalya, Türkiye, Yunanistan, Almanya. Bunlardan birine bir düşman saldırırsa, hepsi birden o düşmana karşı harekete geçer.»

Özcan : «Teşekkür ederim. Bir şey daha soracağım. Ara sıra gazetelerde Benelüks diye bir memleket adı geçiyor. Atlasta bulamadım. Bu da yeni bir devlet mi yoksa ?»

Dayısı : «Hayır. Benelüks ne bir memleket adıdır, ne de yeni bir devlettir. Belçi-

ka, Hollanda ve Lüksenburg kendi aralarında gümrük işlerini birleştirmişlerdir. Böylece kurulan üçlü gümrük birliğine Benelüks adı verilmiştir. BENELÜKS kelimesi, Belçika - Nederland - Lüksenburg isimlerinin ilk harflerinden yapılmıştır. (Bizim Hollanda veya Felemenk dediğimiz memleketin adı o milletin dilinde Nederland'dır.) Bu memleketlerden birine girerken gümrük resmi ödenen mal, öteki iki memlekete gümrük resmi vermeden serbestçe girer.

2. İSLANDA CUMHURİYETİ

İslanda Avrupa'nın kuzeybatısında büyük bir adadır. Sahası hemen hemen Bulgaristan kadardır. (102.486 Km2). Fakat nüfusu azdır. (140.000 kadar). Kuzey Kutup dairesi adanın kuzey kenarından geçtiği için İslanda kışın aylarca süren geceleri, yazın da gene aylarca süren gündüzleri ile bir kutup ülkesi sayılır, zaten İsland «Buz memleketi» demektir. Bununla beraber adanın güney ve güney - batı tarafları bir dereceye kadar mutedil iklimlidir, bundan ötürüdür ki nüfus hep o taraflara toplanmıştır. Şehir ve kasabalar hep o taraftadır. Oraların bir dereceye kadar mutedil iklimli olması da «Körfez Akıntısı» denilen büyük, ılık deniz akıntısının o kıyılara yakın geçmesi sebebindendir.

İslanda yaylalar ve dağlar ülkesidir. Faal halde üç de volkan vardır, Bunların arasında en meşhuru Hekla'dır. Adanın tabiî sıcak suları ile yerden fışkıran sıcak suları da meşhurdur, bunlara gayzer adı verilir. Tabiî sıcak sulardan evlerde, mutfaklarda ve binaları ısıtmak için faydalanılır. Uzun süren yaz gündüzlerinde, camlı limonluklarda bu sıcak sulardan faydalanarak İslanda'da muz ve ananas gibi sıcak iklim meyvaları bile yetiştirilebilmiştir. Adanın büyük kısmı sisli, dumanlı ve kışın aylarca karanlık kalan kar ve buzlarla kaplı yaylalardır. Buraları bomboştur.

İslandalılar tâ dokuzuncu asırda adaya çıkan İskandinavyalı denizcilerle sonradan gelip yerleşen gene İskandinavyalı göçmenlerin torunlarıdır. On birinci asır başında hıristiyan olmuşlardır. Ada ilkin Norveç, sonra asırlarca Danimarkaya bağlı kalmış, fakat iç işlerinde hep bağımsızlığını muhafaza etmiştir; 1944 den beri büsbütün bağımsız bir cumhuriyettir.

LÜKSENBURG : Saray

Ada ahalisi balıkçılık eder. Morina, ringa o sularda en bol bulunan balıklardır. Fok ve balina da avlanır. Midilli cinsinden ufak yapılı atlar ve koyun yetiştirilir ve yün istihsal edilir.

İslandalıların dili İskandinav dillerinin en eskisidir. Edebiyatlarının başlangıcı onuncu asra kadar gerilere gider. Bütün halk okuma yazma bilir. Devlet merkezi Reykyavik büyükçe bir kasabadır, fakat üniversitesi, millî kütüphanesi, tiyatrosu ve muzesi vardır. Halk kültür ve medeniyette çok ileridir. Üniversite tahsili bedavadır. Hiçbir ücret alınmaz.

İslanda Cumhuriyeti NATO ittifakına dahil olan on beş memleketten biri olduğu için dolayısiyle Türkiyenin de müttefikidir.

İslanda Kuzey Atlantikte, Avrupa ile Amerika arasında bulunduğundan coğrafya durumu bakımından da büyük önemi olan bir adadır.

REYKYAVIK : İslandanın merkezi

Üç Küçük Cumhuriyet

ANDORRA

Fransa ile İspanya arasında, Pirene dağlarının yüksek sırtları üzerinde 450 Km2 genişlikte 7.000 kadar nüfuslu, bir kasaba ile et-

rafındaki köylerden ibaret bir memlekettir. On üçüncü asırdan beri cumhuriyet tarzında idare olunur. Ahali İspanyolca konuşur. Bağcılık ve tütün ekimi kerestecilik ve kereste kaçakçılığı halkın başlıca geçim çarelerindendir.

LİECHTENSTEİN
(Lîhtenştayn)

Avusturya ile İsviçre arasında Rayn nehrinin sağ kenarında 50 Km² de 15.000 nüfuslu küçük bir prensliktir. Ahali Almandır. Dokumacılık ve oyma ağaç işleri memleketin başlıca sanatlarıdır. İdare merkezi Vaduz kasabasıdır. Bu prensliğin başlıca kazanç kaynağı pulculuktur; her yıl birçok değerde posta pulu çıkarır, bunlar gerek şekil ve baskıları, gerek resimlerin konuları bakımından iyi seçilmiş, pek itinalı, pek güzel ve enteresan oldukları için meraklılarınca çok aranır ve yüksek fiyatla alınıp satılır.

Ahali ziraatle, en ziyade bağcılıkla ve meyva yetiştirmekle geçinir. Hayvan yetiştirme de halkın başlıca işlerindendir.

Prenslik Isviçre ile gümrük birliği yapmıştır.

SAN MARİNO

İtalya'da Apenin dağlarının Adriyatik tarafındaki sırtları üzerinde kurulmuş bir cumhuriyettir. Avrupanın en eski devleti olduğu söylenir; 1631 den beri tam bağımsızdır. Genişliği 61 Km², nüfusu 17.000 kadardır. Bağcılık ve ziraat halkın başlıca geçim yollarıdır; fakat cumhuriyetin asıl kazancı tuz ve tütün tekeli ile posta pullarından gelir. San Marino'yu her yıl birçok turist ziyaret eder, bunların bıraktıkları paralar da memleketin belli başlı kazançları arasında sayılır. İdare merkezi olan 12.500 nüfuslu San Marino kasabası yüksek bir tepe üzerinde eski bir şatonun etrafında kurulmuştur.

A. B.

NİÇİN PUL BİRİKTİRMELİ ?

Bilir misiniz ki, pul toplamak, kumbaraya para atmaktan çok daha faydalı ve verimlidir.

Niye gülüyorsunuz ? Bu sözümü o kadar tuhaf mı buldunuz ? Size sebeplerini açıklarsam, her halde bana hak verirsiniz.

1 — Bugün 20 - kuruşa aldığınız bir pul, birkaç yıl sonra 200 - 500 kuruşa kadar çıkar ki, hiçbir banka böyle yüksek bir faiz vermez.

2 — Pul toplamakla devlete de yardım etmiş olursunuz. Pul toplayan çoğaldıkça elinizdeki pulun kıymeti de yükselir.

3 — Tarih ve coğrafya bilginiz artar.

4 — Pul değiştirmek için memleket içinde ve dışında birçok arkadaş, tanıdık kazanırsınız.

5 — Pul, sizi topluluğa, temizliğe ve kıymet bilmeğe alıştırır.

PULLARLA TÜRKİYE

P. T. T. Umum müdürlüğü vilâyetlerimizi tanıtan yeni bir pul serisi çıkarmağa başlamıştır. Bu seriyi siz de toplayın

VİTAMİN ANNE

METİN ile Suzan uzun zamandır Vitamin Anne'yi evinde ziyaret etmek istiyorlardı. Sık sık onun hakkında anlatılan hikâyeleri dinlerler, gidip görmek isterlerdi. O hafta yine Vitamin Anne'nin aşçıyı azarladığını işitmişlerdi. Değirmenci, buğdayın kahverengi kabuklarını ayırıyor, aşçı yamağı domatesin kabuklarını soyuyor, sebzelerin içinde piştiği suyu döküyor diye çok kızmıştı. «Tabiat Ana'nın insanların yemeleri için kendi eliyle hazırladığı en kuvvetli besileri nasıl mahvedersiniz?» diye önüne gelene çatmıştı. Hakkı da yok değildi. Okul tatil olunca solgun yüzlü, zayıf çocuklar, uzun deniz seyahatlerinden yorgun argın dönen gemiciler, bir iki hafta Vitamin Anne'nin evinde kalıp, topraktan yeni koparılmış taze yeşil sebzeleri yediler mi yüzleri pespembe, vücutları sağlam evlerine dönerlerdi.

Vitaminler çok lüzumlu bir besi ailesidir. İnsanların hem sağlığında, hem de gelişmesinde çok mühim rolleri vardır.

Metin ile Suzan bir gün beraberce Vitamin Anne'nin ormandaki şirin, güzel evine gittiler. Kapıyı çalarken korkudan tirtir titriyorlardı. Kimbilir ne kadar huysuz, aksi bir ihtiyarla karşılaşacaklardı. Fakat kapı açılınca karşılarında kırmızı yanaklı, gözlerinin içi gülümseyen, genç, güzel, canlı, şen bir kadın görünce çok şaşırdılar. Gülümseyerek güzel kokulu, tertemiz eve girdiler. Doğrusu sevinçten ağızları kulaklarına varıyordu. Mutfak masasının üstünde bahçeden yeni koparılmış üzerleri topraklı taze, körpe, yeşil sebzeler duruyordu. Vitamin Anne:

— Çocuklar, neden bana bu kadar dikkatli bakıyorsunuz? diye sordu.

Suzan aklından geçenleri söylemezse içi rahat etmezdi.

— Çok genç ve sihhatli görünüyorsunuz da ondan bakıyoruz, dedi.

Metin de söze karıştı:

— Çok da canlısınız, nasıl böyle olabildiğinizi bize söyler misiniz?

Vitamin Anne neşeli bir kahkaha attı. Sonra sakin bir sesle:

— Benim gizli bir sırrım yoktur, dedi. Yiyeceklerimi Tabiat Ana'nın yarattığı şekilde yerim. Buğdayın kahverengi kabuğu zengin madenlerle doludur. Elmanın kabuğunda mucizeli besiler vardır. Portakal, üzüm ve domates... Hepsinin ayrı ayrı vücuda faydaları vardır. Fındık da siz çocuklara çok lâzımdır. Fakat hepsinden önemlisi taze sebzelerdir. Lâhana ve salatanın yaprakları ekmek ve süt kadar faydalıdır.

Suzan'ın gözleri faltaşı gibi açılmıştı:

— Peki sizin söylediklerinizi yaparsak çok sihhatli olur muyuz? diye sordu.

— Elbette, Vita kelimesi lâtincede «Hayat, can» anlamına gelir. Hayat dolu besileri yiyen insanlar canlı olurlar. Tam 25 çeşit vitamin vardır. Bunlardan her birinin faydaları ayrı ayrıdır. Tereyağındaki vitamin başka hiçbir beside bulunmaz. Ya süt? İnsan vücudunun başlıca yapıcısıdır. Vitamin A havuç, ıspanak, domates, patateste, yeşil sebzelerde, sütte ve yumurta sarısında bulunur. Vitamin B. bira mayasında, bütün tahıllar ve baklagiller ile, karaciğer, fındık, yumurta sarısı, süt, et, balık ve sebzelerde vardır. Vitamin C Turunçgillerde, kırmızı ve yeşil biberde, domates, karaciğer, patates ve sebzelerde bulunur. Balıkyağında D vitamini vardır. Vücut D vitaminini çok defa doğrudan doğruya güneş ışıklarından alır. Bu vitamin kemiklerin ve dişlerin gelişmesini sağ-

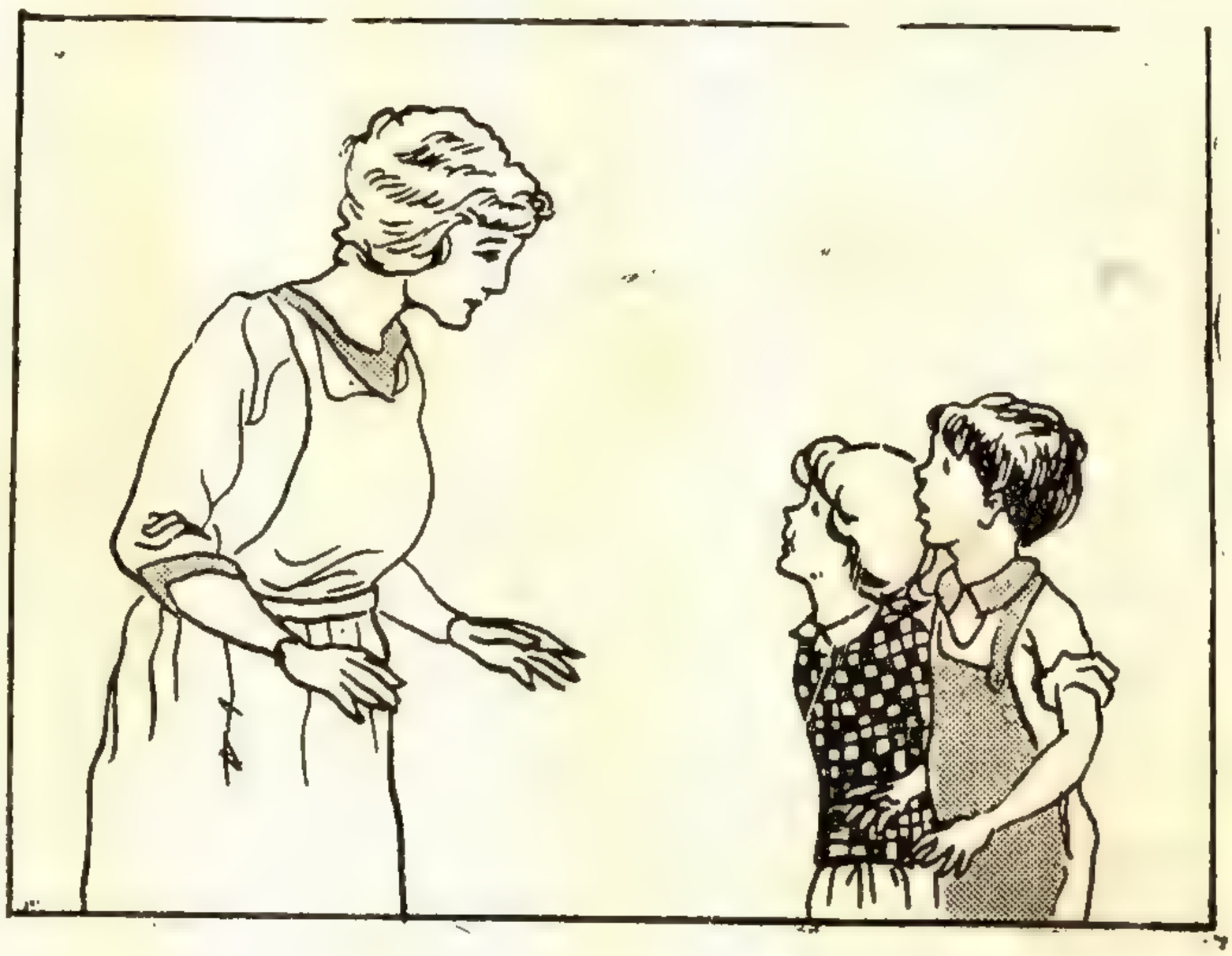

lar. Tek tek her birinin birçok faydaları ve özellikleri vardır. Az kaldı unutuyordum. Bir yerimiz kesildiği zaman kanımızın pıhtılaşıp akmamasını sağlayan da vitamin K dir. Sebzelerde, karnabaharda, soya fasulyasında, domates, karaciğer ve yumurta sarısında bulunur. Vitaminler pek çok hastalıkları da iyileştirirler. Beriberi hastalığının başlıca ilâcı B vitaminidir.

Vitamin Anne'nin yanakları heyecandan büsbütün kızarmıştı.

— Sizlere Sihirli Hekimi göstermemi ister misiniz? diye sordu.

Çocuklar:

— Elbette isteriz, dediler.

İki kardeş, Vitamin Annenin peşinden yukarı kata çıktılar ve içinde yataklar dizili büyük, havadar bir odaya girdiler. Oda tıpkı hastahaneye benziyordu ama, aslında dinlenme eviydi. Burada hiçbir hastaya ilâç verilmiyordu. Vitamin Anne:

— Şu gördüğünüz küçük kız hiç durmadan ağlardı, dedi. Bahçelerden ve açık havadan uzak bir şehirde yaşıyordu. Bol bol domates, sebze, taze yeşillik yiyerek iyileşti. Balıkyağını da artık seve seve içiyor.

Solgun yüzlü küçük kız gülümsiyerek:

— Artık iyileşiyorum, dedi.

— Bu oğlan çocuğunun da yüzü balmumu gibi sarıydı. Hep pirinç yemeği yedikleri için kendini her zaman yorgun hissediyordu. Ona da bol bol portakal, sebze ve karaciğer yedirdim. Artık iyileşiyor.

Suzan:

— Ben de hastalanınca böyle ilâçlar yemek isterdim, dedi. Pek iyi ama Sihirli Hekim nerede?

Vitamin Anne şaşırmıştı:

— Vitaminlerden daha sihirli bir hekim var mıdır? dedi. Tabiat Ana'nın cana can katan besileri yorgunluğumuzu, ağrı ve sızılarımızı giderir. Vitaminler vücudun kuvvetli, kudretli birer yapıcısıdırlar.

Suzan:

— Bizlere bu kadar faydalı şeyler anlattığınız için çok teşekkür ederiz, dedi. Bundan sonra taze sebze, meyva, tereyağı yiyip bol bol süt içeceğiz.

İki kardeş Vitamin Anneden ayrıldıktan sonra güle oynaya evlerine döndüler.

ORMAN

Kestane, gürgen, palamut,
Altı yaprak, üstü bulut,
Gel burda sen derdi unut.
Orman ne iyi, ne iyi,
Aman ne iyi, ne iyi !.

Dallar kolkola görünür,
Yaprak yaprağa sürünür,
Kışın karlara bürünür.
Orman ne güzel, ne güzel,
Aman ne güzel, ne güzel,

Ormanda kuşlar, böcekler,
Yavru ceylânlar emekler,
Açar yedi renk çiçekler,
Orman ne büyük, ne büyük,
Aman ne büyük, ne büyük !.

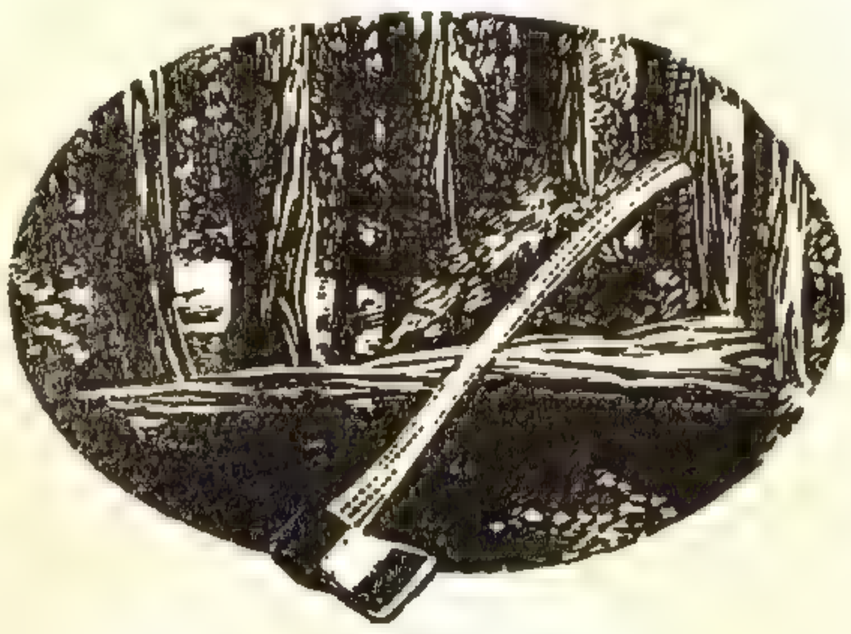

Çamın yaprağı dökülmez,
Gürgenin kolu bükülmez,
Ağaç dibinden sökülmez.
Orman ne canlı, ne canlı,
Aman ne canlı, ne canlı !.

İzin vermeyiz kırmana,
Dayanamayız vurmana
Baltayı sokma ormana.
Orman ne mutlu, ne mutlu
Aman ne mutlu, ne mutlu !.

Git, git, sona varamazsın,
Kuşak olsan saramazsın,
Dalını koparamazsın.
Orman ne sonsuz, ne sonsuz !..
Aman ne sonsuz, ne sonsuz!..

İlhami BEKİR

★★★★★★★★★★★★★★

Sihirli

★★★★★★★★★★★★★★

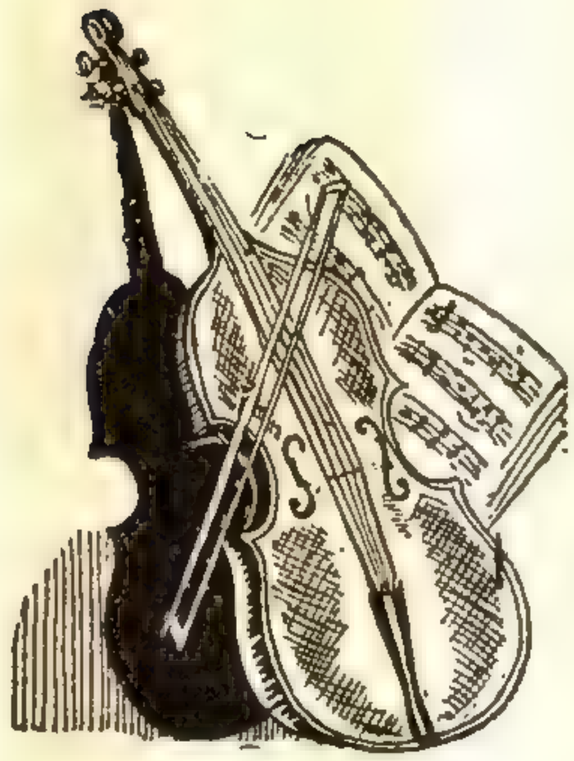

★★★★★★★★★★★★★★

Keman

★★★★★★★★★★★★★★

PEK eski zamanlarda, Macaristan'ın Noravya çam ormanlarından arabalarla bir çingene kabilesi geçiyormuş. Bir yol dönemecine gelince, uzun sakallı kabile reisi ellerini yukarıya kaldırarak:

— Duralım, diye bağırmış. Daha fazla gitmiyelim. Buradan ötesi, bir Macar beyinin topraklarıdır. Zalim, katı yürekli bir adamdır bu... Eşkiyalar gibi, gelen geçen yolcuları kollar, onları adamlarına soydurur, hattâ öldürtür. Bu yüzden buralardan gizlenerek geçmeğe çalışalım.

Sonra reis, küçük torunu Mikaelâ'nın omuzuna dayanarak bir ağaç dibine oturmuş. Bir çeyrek saat içinde çadırlar kurulmuş, ateşler yakılmış, çerginin kadınları akşam yemeğini hazırlamağa koyulmuşlar.

Çok geçmeden, nerden geldiği belli olmadan bir sürü silâhlı adam çergiyi sarmış. Çingeneler karşı koymak istemişlerse de silâhlılar o kadar çokmuş ki, kimi esir düşmüş, kimi çoluğunu çocuğunu alıp tekrar ormana kaçmış.

Eşkiyalar, kabile reisini bağlamış, beylerine götürmüşler. Beyleri, zengin bir ganimet beklerken, eski püskü çergi çadırlariyle karşılaşınca kızmış. İhtiyarın zindana atılmasını emretmiş.

Dedesinden ayrılmağa gönlü razı olmıyan Mikaelâ, beyin ayaklarına kapanmışsa da, merhametsiz adam, küçük çingeneyi kapı dışarı etmiş. Askerler asma köprüyü kaldırmışlar. Mikaelâ ormanın kenarına gidip bir ağacın altına oturmuş, ağlamağa başlamış.

O sırada çamların arkasından uzun boylu, zayıf, kırmızı pelerinli bir adam çıkmış. Geniş kenarlı şapkası, önüne doğru eğik olduğu için yüzü görünmüyormuş.

— Mikaelâ demiş. Dedenle zavallı suçsuz bir sürü insanı zindandan kurtarmak istiyor musun?

Mikaelâ, bu garip kılıklı adamdan ürke ürke:

— Bunun için ne yapmam gerektiğini söyle! demiş.

Adam, pelerininin altından, küçük çingenenin hiç görmediği bir musikî âleti ile bir de yay çıkarıp, ona uzatmış.

— Sana kemanımı veriyorum, demiş. Arzu ettiğin

bir şeyi düşünerek yayı teller üzerinde gezdir. İstediğin olunca, Tanrıya şükrederken dualarında beni de unutma.

Sonra kırmızı pelerinli garip adam kayboluvermiş.

Mikaelâ kemanı almış. İçinde yepyeni bir kuvvet, bir canlanma hissetmiş. Şatoya doğru yürümüş. Asma köprünün önüne gelince, yayı kemanın tellerine dokundurmuş. Teller garip, ama pek hoş sesler çıkararak titremişler. O anda asma köprü kendiliğinden inivermiş. Nöbetçilerle muhafızlar karşı koymak istemişler ama, müziğin gizli kuvveti karşısında onlar da bir şey yapamamış. Mikaelâ, şatonun avlusuna kadar yürümüş ve orada tekrar kemanını çalmağa başlamış. Bu öyle büyüleyici bir çalışmış ki, şato halkı birer birer dışarı dökülmüş.

Çaldığı hava pek oynak bir şeymiş. Dinleyenler, ellerinde olmadan, zıplayıp oynamağa başlamışlar. Beri taraftan zindanın kapıları da kendiliğinden açılmış, mahpusları bağlayan zincirler düşmüş, onlar da, başlarında Mikaelâ'nın dedesi olduğu halde, şatonun avlusuna dalıvermişler.

Mikaelâ, başıyla, kendisini takip etmelerini işaret etmiş. Sonra sihirli kemanını çalmağa devam ederek geriliye geriliye avludan dışarıya, köprüye, sonra ormana çıkmış.

Son mahpusun çıkışından sonra, yine kemanın temposuna uyarak, zalim beyin şatosunun duvarları birden yıkılmış... Eşkiyaların hepsi taşların altında kalmış. Böylelikle kötülüklerinin cezasını çekmişler. Zindandan kurtulanlar küçük çingene kıza teşekkür ederek, evlerine dönmüşler. Mikaelâ da dedesiyle birlikte kabilelerini aramağa koyulmuş.

Küçük çingene kızı, kırmızı pelerinli adama verdiği sözü de aklından çıkarmamış. Tanrıya onun için de dua etmiş. Dualarından sonra kemanının sesi daha içli daha yumuşak ve dokunaklı olmuş.

İhtiyar kabile reisi ile torunu, çergiye gelince bütün çingeneler kemana hayran olmuşlar, hepsi de çalmayı öğrenmişler. O vakittenberi dünyanın bütün çingeneleri müziği çok severler. Hele keman çalışlarında bambaşka, insanın ruhuna işliyen bir ateş, bir sihir vardır.

Nihal Yalaza Taluy

"Adres Bende!..."

Hasan Çavuş tavşana meraklıdır. Köyünde tavşan yetiştirir. Geçenlerde bir gün aklına esti : şehirdeki dostlarından birine bir hediye yollamak istedi. Güzel ve semiz bir tavşan seçti. Bir de mektup yazdı. Şehir köyden üç saat uzaktı. Köyde ayak işleri yapan, çifte çubuğa yardım ederek geçinen Aliş adında yanaşma bir genç vardı. İyi idi, çalışkandı ama biraz böndü.

Hasan Çavuş, Aliş'i çağırdı. «Bak, Aliş,» dedi, «Bu sepette bir tavşan var, bunu Edirne'de bakkal Mahmut Ustaya götüreceksin; benden selâm söylersin, şu mektubu da verirsin.»

Hasan Çavuş dostunun dükkânını tarif etti. Zaten zarfın üzerinde adres yazılı idi, Aliş de okumak biliyordu.

Genç mektubu cebine koydu, sepeti aldı, yürüdü. Hasan Çavuş arkadan, «Ama dikkat et, hayvan kaçmasın» diye seslenirken o yolu tutmuştu bile.

Güzel bir yaz başı günü idi. Aliş'in neşesi kabardı, bir türkü tutturdu. Sesini pek beğenmiş olacak ki, gittikçe yükselterek türküden türküye geçe geçe ilerliyordu. O sırada sepetle kapak arasındaki aralıktan iki uzun kulak belirdi. Aliş bunu görünce, «Hay çapkın hay !» dedi, «Bak, sesimin güzelliğini o da anlamış.» Âdeta sevindi, bir türküye daha başladı, fakat bitiremedi, çünkü taşıdığı sepet şiddetle sarsılmış ve bir anda hafifleyivermişti. Genç, ne oldu diye sepete bakarken tavşan yandaki sırtı tutmuştu, olanca hızı ile sıçraya sıçraya kaçıyordu.

Aliş durakladı, sonra omuzunu silkti, hayli uzaklaşmış olan tavşanın arkasından bağırdı : «Hay sersem, hay ! Nereye gidiyorsun ? Mektup cebimde, adres bende. Aklın varsa dön geri !»

Tavşan dönmedi, Aliş döndü, köyün yolunu tuttu. Hem gidiyor, hem de, «Alık hayvan !» dediği tavşanın haline gülüyordu.

Lokomotifin Derdi

KÜÇÜK Babacan çok çalışkan bir marşandiz lokomotifiydi. Bütün işi akşama kadar durmadan tepelemesine kömür dolu vagonları çekip götürmekti. Bir saat kadar düzgün işlediği için demiryolu işçileri ona Küçük Babacan ismini koymuşlardı. O da işçiler kadar çalışkandı.

Babacan ilk defa çalışmağa başladığı gün cilâlı yüzü tıpkı darphaneden yeni çıkmış gümüş paralar gibi parıl parıl parlıyordu. Fakat maden bölgesinde çalıştığı için az sonra kömür tozu ve islim yüzünden parlaklığı kayboldu. İşte o zaman tam yük vagonlarını çeken bir lokomotif oldu.

Babacan görünüşe hiç aldırmazdı. Vagonlar tepelemesine kömürle dolu, kazanında da bol su oldu mu sevinçten ağzı kulaklarına varırdı. Sabahleyin işçiler ocağı kömürle, kazanını suyla doldurup buhar çıkıncaya kadar beklerler, sonra makinist buharı yeter görünce hareket kolunu çekerdi.

Artık Babacan'ın iş günü başlardı. Çuh, çuh... İşte ilk istasyona doğru hızla gidiyorlardı. Babacan kırların içinden geçerken büsbütün hızını arttırıp zevkten kendi kendine mırıldanırdı.

İstasyona yaklaştıkları zaman makinist düdüğünü düt, düt diye çekerdi. Keskin gıcırtılarla durunca tepedeki oluklardan vagonlara kömür boşalırdı.

— Sısss, sısss.. Hiç yorulmadan en ağır yükleri bile taşırım.

Sonra sevincinden buhar salıverirdi.

Tam yükünü alınca hareket edip sırasiyle bütün istasyonları dolaşırdı. Bir defasında arkasına sığırlarla dolu iki tane ağır vagon takmışlardı da Babacan yine bana mısın dememişti.

Bir gün 24 numaralı yolcu lokomotifine :

— Günde 24 saat çalışsam yine de yorulmam, diyerek övündü.

— Bir çalış da bak ne hale gelirsin. Ondan sonra doğru kendini tamir atölyesinde bulursun.

— Ben mi ? Hah ha... Ben çok sağlamım.

Aslında Babacan, tamire gitmekten çok korkuyor, düşüncesi bile onu titretiyordu. Fakat bir gün olan oldu. Kırın ortasında çuh, çuh diye giderken birden kendinde bir tuhaflık hissetti. Hırıltılar, takırtılar çıkararak yavaş yavaş ağırlaştı. İstasyona zor geldiler. Hepsi bu kadarla bitse yine iyiydi. Bir de makinist fren yapmak isteyince ne oldu sanırsınız ? Babacan yerinde duramıyordu. Makinist bin bir güçlükle treni ilk istasyona getirdi.

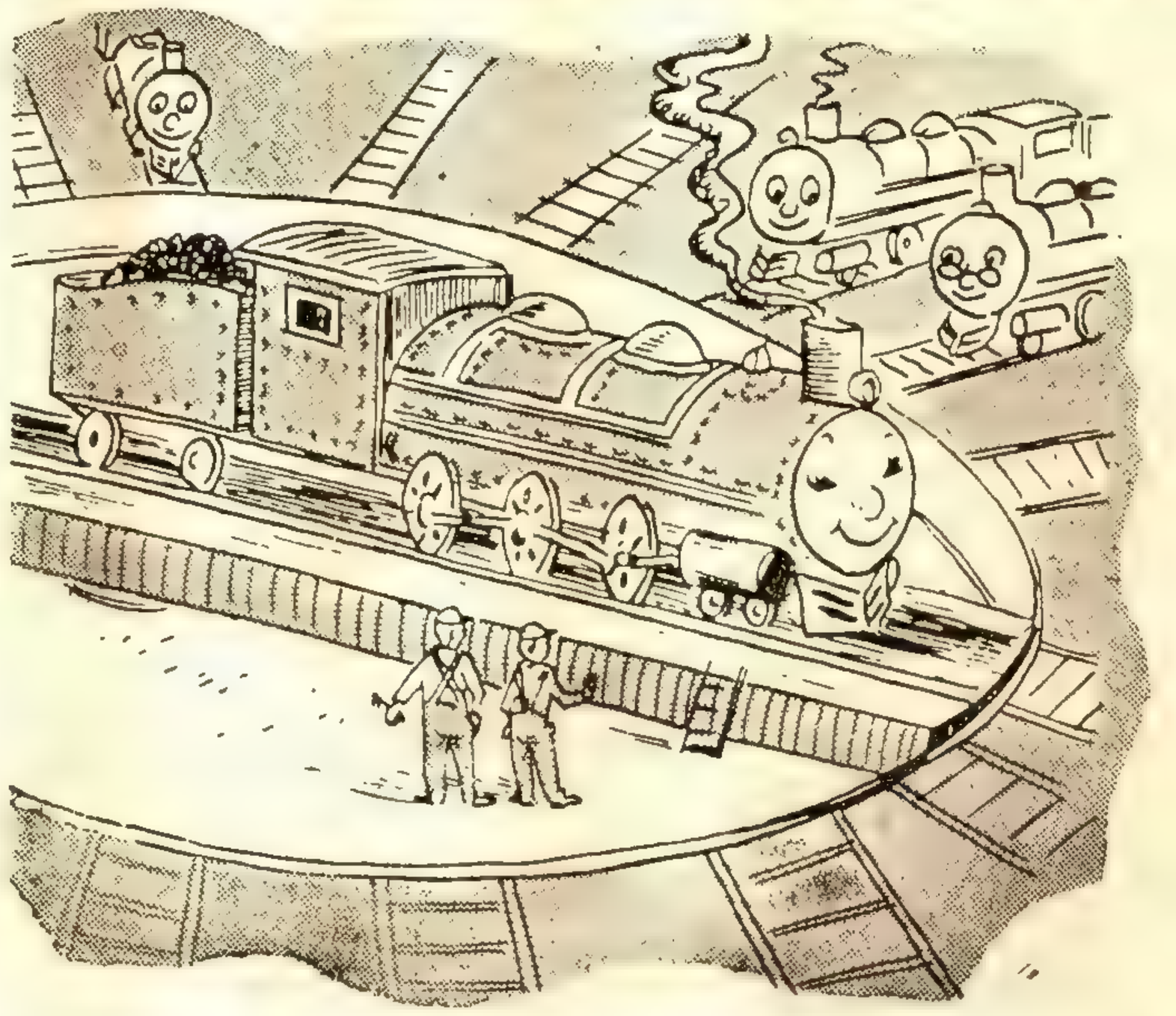

Hava Nasıl Olacak?

Yağmur yağacağı zaman, kırlangıçlar yere değer gibi uçar, kurbağalar durmaksızın öter, martılar gruplar halinde toplanırlar.

Sürüler otlaklardan inerler; hayvanların hepsinde sinirli bir hal vardır. Sivrisinekler her zamankinden daha çok sokarlar.

Sarmaşık çiçeği ve lâlelerin taçyaprakları kapanır.

Gökyüzü sabah pembe, akşam sarımtıraktır. Ayın etrafında hâle vardır. Uzaktaki eşyalar daha iyi görünür. Dağların tepeleri sisle örtülüdür.Rüzgâr güneyden ve batıdan eser.

Hava iyi olacağı zaman, kırlangıçlar yüksekten uçar, sürüler tepelerin eteklerinde otlar. Hayvanlar sessiz, kendi hallerindedir. Tavuklar eşelenmez. Gece ateşböcekleri uçuşur. Gökyüzünde beyaz renkli bulutlar vardır. Rüzgâr kuzeyden eser. Sabahlar sisli olur. Akşam göğün rengi pembedir, sabahları çok çiğ düşer.

Hemen tamir atölyesine koştu ve yanında elleri makine yağına bulaşmış bir işçi ile döndü. Zavallı Babacan korkudan gözleri faltaşı gibi açılmış tirtir titriyordu.

İşçi onu iyice gözden geçirdikten sonra :

— Yarın sabah tamirhaneye getirin, onun bir muayeneden geçmesi lâzım, dedi.

Acaba tamir atölyesinde ona ne yapacaklardı ? Kendisini bir daha eskisi gibi sağlam hissedecek miydi ?

Ertesi sabah Babacan tamirhaneye kendi gücüyle gidemedi. Zavallıyı çekerek götürdüler. İşçiler hemen onu sökmeğe koyuldular. İlk önce düdüğü ayrıldı. Sonra başının üstündeki kocaman vinç Babacanı burnundan tuttuğu gibi birden hızla çekerek tekerleklerinden ayırdı. Daha sonra silindirlerini de çıkardılar. O gün öğleden sonra Babacan'ın bütün parçaları atölyede ayrı ayrı yatıyordu. Her tarafı sızlayarak kendi kendine :

— Acaba parçalarımı tekrar bir araya getirecekler mi ? diye soruyordu.

Ertesi gün işçiler yine Babacan'ın üzerinde çalıştılar. Silindirlerini tamir edip, yeni frenlerle pırıl pırıl bir de düdük taktılar. O gün saat 15 te tekrar lokomotif haline geldi. Ohh ! Ne kadar rahatlamıştı. Adamlar ateş ocağına kömür, kazanına su doldurdular. Bir zaman kendi kendine buhar yapmasını seyrettiler. Ustabaşı makiniste :

— Şimdi artık bir şeyi kalmadı, dedi.

Makinist Babacanı işletti. Çuh, çuh, çuh... Rayların üstünde kuş gibi kayarak gidiyordu. Aferin işçilere. Doğrusu tamiri iyi başarmışlardı. Demiryolu makasına gelince biraz vücudu tutulmuştu ama yine de kendini rahat hissediyordu. Şimdiye kadar acaba neden tamir edilmekten korkmuştu ?

O gece 24 numaralı lokomotif garda hatırını sordu. Babacan :

— Çok iyiyim, dedi, yarın sabah hemen işe başlıyorum.

24 numara hemen ihtar etti :

— Dikkatli ol, yavaş yavaş çalış. Sonra yeniden tamirhaneyi boylarsın.

— Aman canım, ne olacak? İnsan değilim ki korkayım. Onların hastalıkları uzun sürüyor. Halbuki ben tamirhaneye gidip bir iki parçam yenilendi mi, hemen iyileşiyorum. İnsanlardan çok daha kuvvetliyim.

Ertesi sabah erkenden Babacan, tarlaların içinde çuh çuh diye ilerliyordu.

★★★

İKİ ŞAKACIK

— I —

Fatoş — Babacığım, annem hakkında böyle söz söylemek ayıp ama, doğrusu çocuk büyütmesini hiç bilmiyor...

Baba — Nereden anladın yavrum ?

Fatoş — Hiç uykum yokken beni zorla yatmağa yolluyor. Güzel güzel uyurken de gelip uyandırıyor !..

— II —

Misafir — Demek saatin sana vakti haber veriyor öyle mi ?

Zeynep — Hayır, hiç o haber vermez, hep ben ona bakar da anlarım.

HAYVAN DOSTLARI

Can Sokman

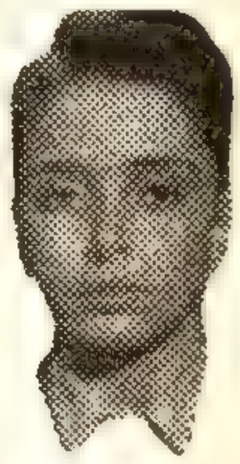

Selim Bellez

Ayşegül Uras

Sena Lâlik

Timur Alev

Belkıs Sanay

Bülent Ulusoy

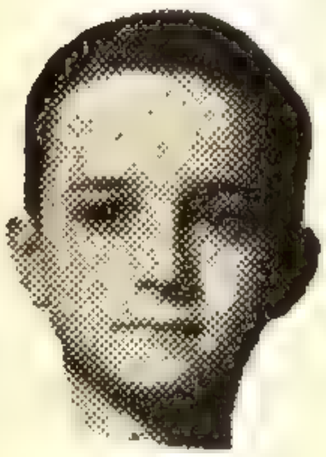

Selçuk Soner

Gökhan Eryoldaş

Bülent Sökül

Ata Bozkurt

Adnan Eminli

Bugünkü Bergama'dan bir görünüş

BERGAMA

BERGAMA, İzmir'in 110 Km. kuzeyinde 20.000 nüfuslu şirin bir şehirdir, 325 metre yükseklikte bir tepenin güney eteğinde geniş bir ovada kurulmuştur, Ege denizi kıyısında Dikili liman kasabasından 28 Km. içerde doğuda olup denizden yüksekliği de 60 metredir. İzmir vilâyetine bağlı Bergama kazasının merkezidir. Kazanın toprağı bereketlidir: pamuk, tütün ve tahıl ekilir, meyva (kavun ve karpuz) ve üzüm yetiştirilir.

Bergamalılar yiğit, çalışkan, hareketli ve neşeli insanlardır. Bergamanın **Kermes** denilen yıllık panayırı Egenin sayılı şenliklerinden biri olmuştur. Bu kermes hem bir halk panayırı, hem de sanat sergileri ve tiyatro temsilleri ve halk oyunları ile her yıl binlerce kişiyi Bergamaya çeken bir kültür hareketidir.

Bergama adı **Pergamon**'un türkçeleşmiş şeklidir. Pergamon ilk kuruluşu, tarihten önceki devre kadar uzanan pek eski bir şehirdir. Eski çağlarda İranlıların eline geçmiş, İskender zamanında onlardan geri alınmıştır. İskender'in ölümünden sonra kurulan Bergama Krallığı 150 yıl kadar bağımsız kalmış, M. Önce 133 de Roma İmparatorluğuna katılmıştır. Selçuklular zamanında Karası beylerinin hükmü altına giren Bergama 1313 de Orhan Bey tarafından Osmanlı idaresi altına alınmıştır.

Eski Bergama'nın en parlak devri Evmenos ve Attalos kıralların zamanıdır. O devirde şehir önemli bir medeniyet ve kültür merkezi idi.

Bugünkü Bergama'nın kuzeyindeki tepede şimdi harabeleri kalmış olan **Akropolda** kıral sarayı, Gimnasyon denilen büyük okul, büyük bir kütüphane ve tepenin yamacına dayanmış bir açık hava tiyatrosu vardır. Eski devrin en büyük tanrısı sayılan Zeus adına beyaz mermerden muhteşem bir mihrap yapılmıştı ki, dünyada eşsizdi. Eski mimarlığın en güzel örnekleri olan bu binalar en usta heykelcilerin eserleriyle bezenmişti.

Eski Bergama'da **Asklepion** adı verilen bir mâbet vardı. Ovada kurulmuş olan bu mâbete bağlı ayrıca birçok binalar ve bir açık hava tiyatrosu da bulunuyordu. Asklepion, sağlık tanrısı olduğuna inanılan **Asklepios** adına kurulmuştur. Burada türlü şifalı su kaynakları vardı. Asklepion'a hastalar gelir, orada şifalı sulardan faydalanmak için günlerce kalırlar, rahip-hekimler tarafından tedavi edilirlerdi. Asklepion'da dinî törenler ve tedavi ile birlikte hastaların ve ziyaretçilerin hoş vakit geçirmeleri için eğlen-

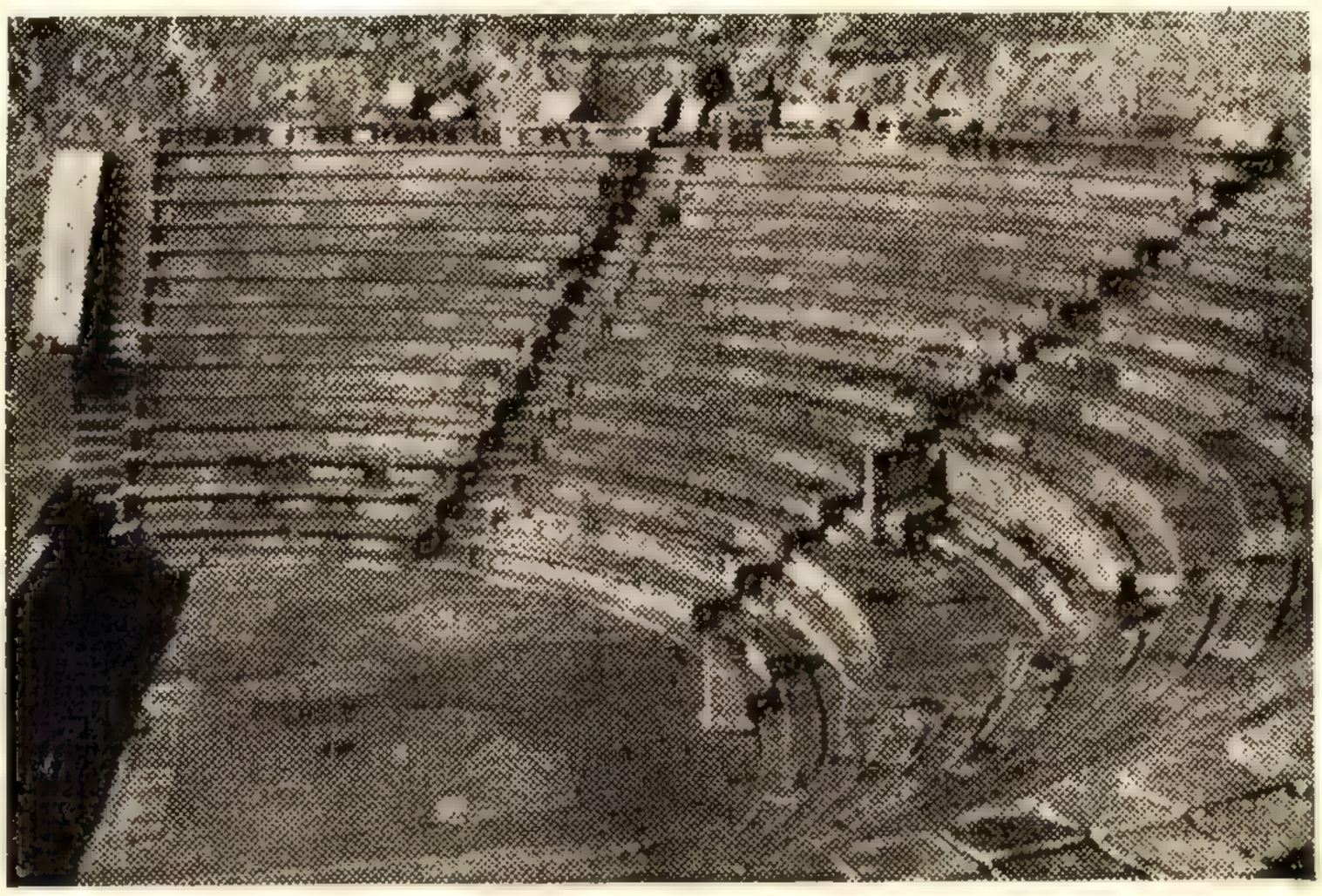

Bergama'da Açık Hava Tiyatrosu

celer tertiplenir, açık hava tiyatrosunda temsiller verilirdi.

Bugün bütün dünyaya hâkim olan Batı medeniyeti yurdumuzun topraklarında doğmuştur. Memleketimiz eski çağlardan beri gelip geçmiş medeniyetlerden kalan eserlerle doludur. Ne yazık ki, Cumhuriyet devrine kadar bunların değeri bilinmemiş, birçok eşsiz eserleri yabancılar alıp kendi memleketlerine götürmüşlerdir. Bergama Akropolunun Zeus mihrabı bunlardan biridir. Bergama Akropolunda kazılar yapan Alman ilim heyeti tarafından, padişahın izni ile taş taş sökülüp Berlin'e götürülmüş, orada da mahsus inşa edilen bir müzede, eksikleri tamamlanarak, yeniden kurulmuştu.

Cumhuriyet devrinde tarih ve arkeolojiye çok önem verildi. Bergama'nın Asklepion kalıntıları derlenip toplandı, açık hava tiyatrosu güzelce tamir edilerek eski haline getirildi. Kermeslerde tiyatro temsilleri burada yapılmaktadır. Bergama'da bir arkeoloji müzesi kuruldu. Yalnız bunları görmek için oraya her sene birçok turist gelmektedir. Zira gerçekten görülecek, zevkle seyredilecek şeylerdir.

Bergama'nın medeniyet tarihinde bir önemi de parşömen denilen ve kâğıt gibi kullanılan derilerin ilk defa orada yapılmış olmasıdır. Parşömen kelimesi Pergament'ten bozma bir isimdir. Bergama kıralları devrine kadar kâğıt yerine papirus denilen Mısır sazının lifli yaprakları kullanılırdı. Bunun tedariki ve hazırlanması güçtü ve çok pahalıya mal oluyordu. Bergama'da dana, keçi ve kuzu derilerinden yapılan parşömenler ise, hem daha ucuz, hem de üzerleri yazı yazmağa daha elverişli ve daha dayanıklı oluyordu. Sekizinci asırda asıl kâğıt Akdeniz memleketlerine ve oradan Avrupaya yayılıncaya kadar yazılı belgeler ve kitaplar için parşömen kullanılmıştır.

M. Ö. İkinci asırda Romada yaşamış ve eserler bırakmış olan hekim Galenus Bergamalıdır, orada doğmuş ve yetişmiştir. Doğuda Calinus adı ile meşhur olan bu hekim eski zamanların, Hipokrat'tan sonra, en büyük tıp üstadı sayılır.

İşte bizim şirin Bergamamızın dünya medeniyet ve kültür tarihinde böyle parlak bir sicili vardır.

Bergama'da Asklepion harabeleri

En güzel, en faydalı çocuk kitapları DOĞAN KARDEŞ yayınlarıdır.

ÇATLAK DUVAR

— Ne yazık, yeni evdeki ilk tatilimizi yatakta geçiriyoruz.

İlhan yastıklara gömülerek üzgün bir yüzle kardeşine baktı. Suzan :

— Öyle somurtup durma. Yüzünün şişi büsbütün belli oluyor.

Hakikaten bu sene şansları hiç iyi gitmemişti. İki kardeş bütün yıl dört gözle babalarının yeni satın aldığı evde geçirecekleri tatili beklemişlerdi. Dağın yamacına sırtını dayamış, denize bakan eski evde sanki gizli geçitler, karanlık kuyular, defineler saklıymış gibi bir hal vardı. Epeyce eskiden buralarda kaçakçıların eşyalarını gizledikleri söyleniyordu. Çocuklar tatilde geçirecekleri eğlenceli günleri düşüne düşüne yazı zor etmişlerdi ama, aksi şeytan. Okul tatil olduktan bir gün sonra ikisinin de kabakulağa tutulduğu anlaşılmış, doktorun sıkı tenbihiyle yatakta kıpırdamaları bile yasak edilmişti.

Evde onlardan başka kimse yoktu. Baba ve anneleri otomobille alış veriş için şehre gitmişlerdi. Birden İlhan :

— Sesleri işitiyor musun ? diye fısıldadı.

Suzan korku içinde kulak kabarttı.

— Evet işitiyorum. Sanki aşağıda birisi geziniyormuş gibi...

İlhan usulca yatağından kalkarak sabahlığını giydi.

— Kim girmiş olabilir ? Yavaşça inip bakayım.

— Aman sakın ineyim deme. Ya bir hırsızla karşılaşırsan ne yaparsın.

Suzan'ın gözleri korkudan faltaşı gibi açılmıştı. İlhan ayaklarının ucuna basarak odanın ucundaki kocaman şömineye doğru yürüdü. Şöminenin üstünde tahta oymadan ağır bir raf vardı. Başını bacanın içine uzatarak etrafı dinledi.

— Ne yapıyorsun ?

— Yemek odasının bacası bununla birleştiği için sesleri buradan daha iyi işitiyorum. Öyle sanıyorum ki birkaç kişi var.

İlhan biraz daha bacaya sokuldu. Birden dengesini kaybederek bütün kuvvetiyle oymalara abandı. Aynı anda şaşılacak bir şey oldu. Ocak yerinin sağındaki duvar titremeğe başladı. Duvar kâğıdında bir yırtık belirdi ve yavaş yavaş gıcırdayarak genişledi. İki kardeş kendilerini karanlık bir geçidin ağzında buldular.

İlhan'ın nefesi kesilmişti. Boğuk bir sesle :

— Gizli geçit, dedi.

— Oh İlhan, ne kadar heyecanlı bir şey. Odanın duvarlarını kâğıtla kaplamışlar. Altında gizli kapılar var.

İlhan masanın üstündeki mumu kaparak :

— Bu geçit nereye çıkıyor bir bakacağım, sen de geliyor musun ? dedi.

Suzan'ın gözleri ışıl ışıl parlıyordu :

— Elbette geleceğim, fakat yavaş olalım. Bizi duymasınlar.

Bir dakika sonra iki kardeş dik, tozlu taş merdivenlerden usul usul iniyorlardı. İlhan önde, Suzan arkada merdivenin başına vardıkları zaman gizli koridorun birdenbire sola döndüğünü gördüler. Duvarda, iki metre kadar uzaklıkta ufak, gevşek bir kapı aynası vardı. İlhan usulca tahtayı itince altında bir lira büyüklüğünde bir delik olduğunu gör-

dü. Delikten yemek odası görülüyordu.

— Bak Suzan, bir adam masayı karıştırıyor. Üzerinde de babamın elbiseleri var.

İlhan kapağı usulca bırakarak kardeşine döndü. Suzan'ın yüzü allak bullak olmuştu.

— Elbiseler... Anlamıyor musun? Bu adam hapishaneden kaçan azılı haydut. Mahkûm elbisesini örtsün diye babamın esvaplarını giymiş. Hani gazetelerde okumuştuk, üç gün önce hapishaneden bir mahkûm kaçmıştı. Bu, herhalde odur.

— Evet Suzan, zannedersem doğru düşünüyorsun. Acaba ne yapsak?

O anda İlhan'ın gözüne duvarda, ufak acayip biçimli bir kaldıraç kolu ilişti. Bu kaldıracın bir vazifesi olmasa oraya koyarlar mıydı? Bir an düşündü, sonra usulca elledi. Suzan da aynı şeyi görmüştü. İlhan:

— Bence bu kaldıraçla işleyen bir kapı yemek odasına açılıyor. Eğer öyleyse aklıma bir plân geldi. Fakat epeyce tehlikeli. Ne dersin, yapalım mı?

Suzan:

— Benim yapacağım bir şey var mı? diye sordu. Sesi biraz titriyordu ama ağabeysinin söylediklerini yapmağa azmetmişti.

— Sen yatak odasına çık. Sonra usulca aşağıya inerek yemek odasının kapısının arkasına gizlen. Ben seni pencereden gözetlerim. Geldiğini görür görmez kaldıraçla kapıyı açıp haydudu buraya çekeceğim. Sen koşarak dehlizin kapısını kapat; yemek odasını kilitle ve hemen polise haber ver!.

— Pekiyi. Söylediklerini yapacağım ama, ne olur sen de kendini koru.

İlhan kardeşinin tozlu merdivenlerden çıkışını seyretti. Sonra yeniden kapağı kaldırıp hırsızı gözlemeğe koyuldu. Adam etraftaki sigara tablalarını, ufak tefek oyuncakları, gümüş kaşıkları neyi bulsa cebine indiriyordu.

Birden İlhan'ın aklına kötü bir düşünce geldi. Ya adam şimdi gitmeğe kalkışıp Suzan'la yüzyüze gelirse ne olurdu? İlhan bunları düşündükçe sırtından soğuk terler döküldüğünü hissetti. Bu kadar tehlikeli bir haydutdan her şey beklenebilirdi.

— Keşke kardeşimi geri göndermeseydim, diye söylendi.

O sırada Suzan usulca yukarı çıkmış, yatak odasını geçip merdivenlerden inmeğe başlamıştı. Aşağı inince biraz durup etrafı dinledi. Adam onu duymamıştı.

İlhan aşağıda delikten odayı gözlüyor, Suzan'ın in-

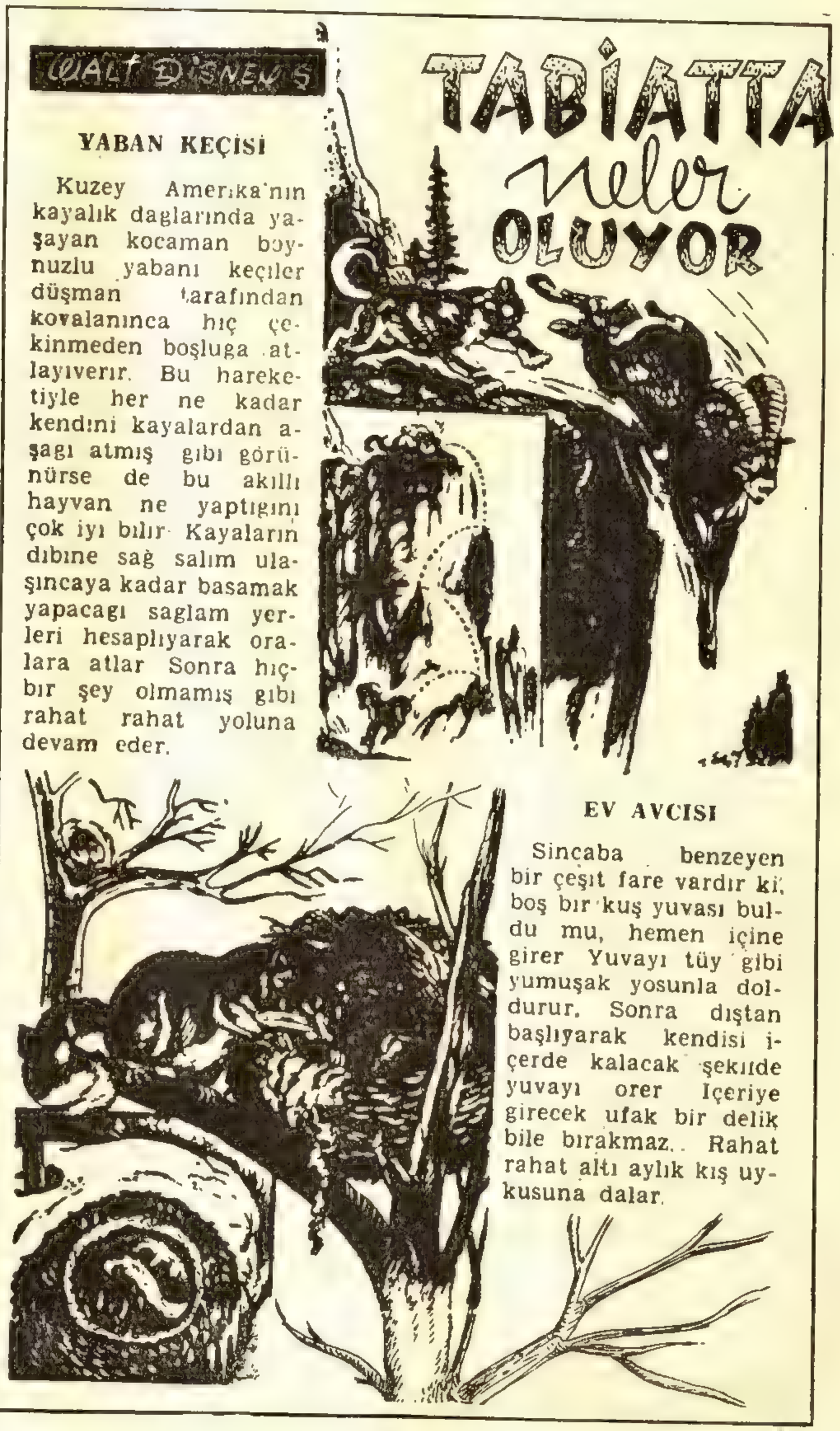

mesini bekliyordu. Haydut şimdi elinde kocaman demir bir çubukla kasayı zorluyordu. Birkaç dakika sonra kardeşinin usulca kapının arkasına gizlendiğini gördü. Kaldıracın kolunu çevirdi, gürültüyle duvarda bir kapı açıldı. Hırsız sesi işitince korku içinde elindeki kutuyu düşürdü. Derken duvarda açılan çatlaktan İlhan'ı gördü. Bir çığlık atarak koşmağa başladı :

— Buraya gel küçük hafiye, sana şimdi gösteririm.

Bir an kapıda dırakladıktan sonra o da karanlık dehlize daldı. Suzan, fırsat bu fırsattır diyerek gizlendiği yerden fırladı. Gizli kapıyı kapadı. Yemek odasının da kapısını kilitleyip telefona koştu. Numarayı çevirirken elleri titriyordu.

— Çabuk bu adrese polis gönderin, diye haykırdı, kaçak haydut burada.

O sırada İlhan da yanına gelmişti.

— Ben de yukarı kapıyı kapattım. Haydudu tuzağa düşürdük. Karanlıkta kaldıraçları bulacağını hiç zannetmiyorum.

O akşam geç vakit babaları çocukların yatak odasına polis komiserini buyur etti. Komiser :

— Aferin çocuklar, en tehlikeli azgın haydudu yakaladınız. Bu kolay kolay başarılır bir iş değil, dedi.

İlhan :

— Anneciğim, iyileşince koridoru aramamıza izin verir misin ? Belki de gizli bir define buluruz.

Anneleri gülüyordu. Komiser :

— Artık define aramanıza lüzum kalmadı, dedi. Bu haydudu bulana büyük bir mükâfat vadetmiştik. Tam 5.000 lira. Bu parayı siz hakkettiniz. Güle güle kullanın.

İlhan ve Suzan hayatlarında o yazki kadar güzel bir tatil geçirdiklerini hatırlamıyorlardı.

ZENGİN İKRAMİYE

Yapı ve Kredi Bankası bu yıl müşterilerine 40 apartman dairesi ve 1 milyon lira tutarında zengin para ikramiyesi dağıtıyor.

Siz de Yapı ve Kredi Bankasından kumbaralı bir İkramiyeli Aile Cüzdanı alarak bu zengin çekilişlere katılınız.

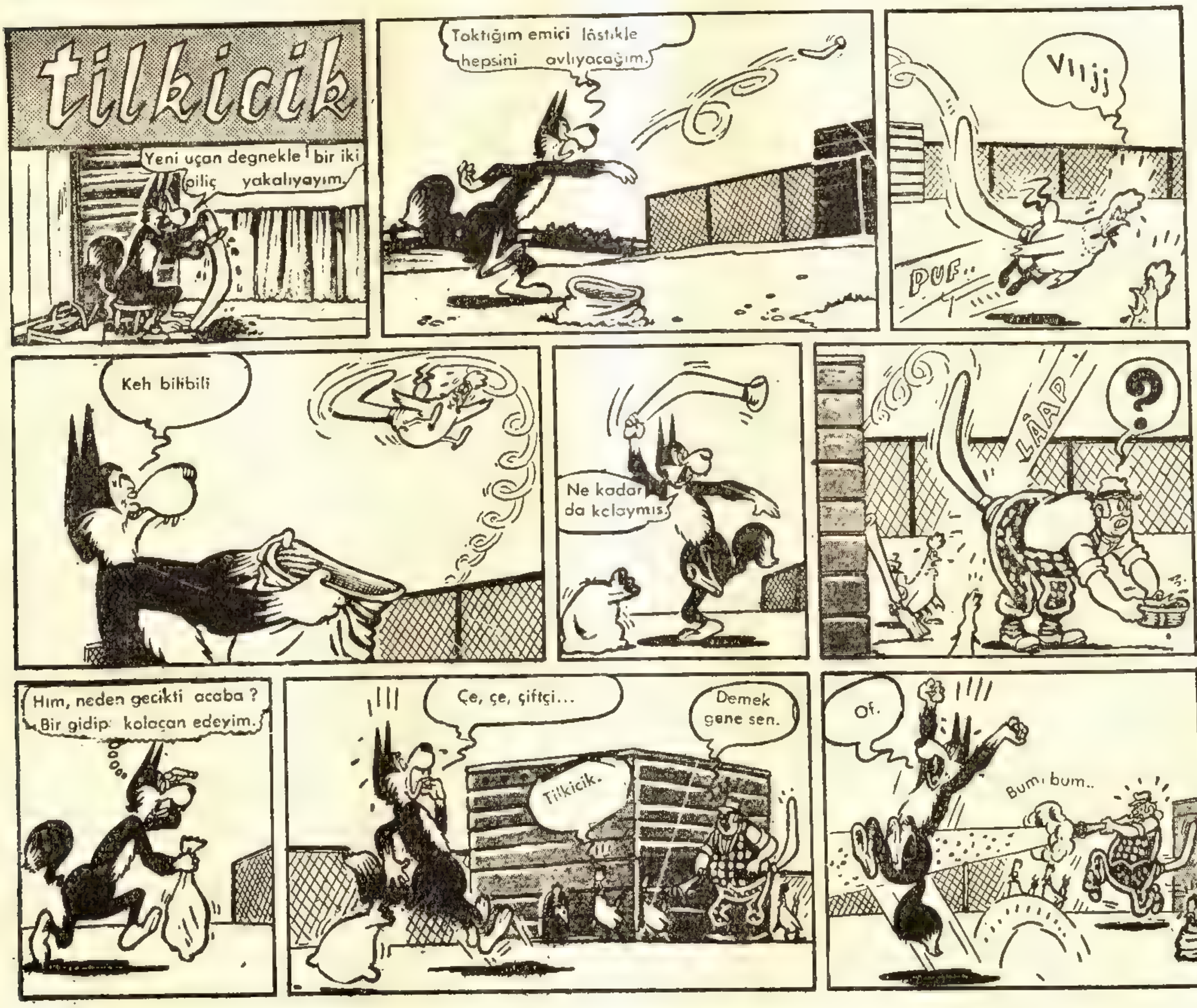

« Karpuz .... Kurabiye!... »

"KARPUZ kabuğu suya düşmeden denize girilmez» diye bir halk sözü vardır. Pek doğrudur. Denize girme mevsimi yazdır, karpuz da yaz mevsimi iyice belirdikten sonra ortaya çıkar. Şerbetle dondurma arasında hoş tadı ile hararet söndüren, insanın içine serinlik veren bu lâtif meyva, arkadaşı kavunla birlikte, yaz sıcaklarında tabiatın insanlara en güzel ikramı sayılabilir. Daha pek yakın zamanlara kadar, İstanbul'da, karpuzun, başka meyvalar arasında, ayrı bir yeri vardı; her yaz şehrin her semtinde karpuz sergileri kurulurdu. Sergi bir çardaktan ibaretti, ama dışı ve hususiyle iç tarafı yeşilliğini uzun müddet muhafaza eden eğreltilerle ve başka bitkilerle süslenirdi. Zemin kalın bir kilim gibi üstüste serilmiş eğreltilerle örtülürdü. Hep yeşilliklerle kaplı olan raflara da irilik sırası ile karpuz ve kavunlar dizilirdi. Bitkilerin açıklı koyulu yeşili, serginin içine serin ve hoş bir loşluk verir, eğreltilerden, kavunlardan yayılan hafif tatlı bir koku da havayı tazelerdi.

Memleketimizde en iyi cinsleri yetişen karpuzun asıl vatanı Afrikadır, oradan Güney Asyaya ve başka yerlere yayılmıştır. Karpuz, nemi muhafaza eden derin kumlu topraklarda yetişir. Bitkisi toprakta her tarafa uzunlama yayıldığı için geniş bostan ve tarlalarda üretilir. Meyvası cinsine ve ekildiği yere göre, ağırlığı iki kilodan 10 - 20 kiloya kadar varan büyüklükte olur. Memleketimizde başlıca üç çeşidi vardır : 1) Toparlak, kalın kabuklu, kırmızı etli, iri siyah çekirdekli Diyarbakır çeşidi; bunlar 10-20 kilo hattâ daha ağır çeken iri karpuzlardır. 2) Toparlak, ince kabuklu, küçük siyah çekirdekli ufak boy karpuzlar; bunlar Tekirdağ çeşididir, sulu ve çok tatlıdır; ağırlıkları 2 - 3 kilo kadardır. 3) Sarı kavunlar gibi uzun karpuzlar, bunların etleri sarı renklidir, böylelerine kayısı karpuzu denir; bazıları kırmızı renkli olur. Kabukları kalıncadır. Toparlak karpuzların da sarı etli olanları vardır.

İyi, olgun bir karpuz hacmine göre biraz hafif olur. Sapı da iyice kurumuştur. İki tarafından elle sıkıştırılınca içinde hafif bir çıtırdı duyulur. Böyle olmayan karkarpuzlar hamdır, eti kızarmamış olduğundan tatsızdır.

Karpuz, hıyar familyasındandır. Kavunlarla çeşit çeşit kabaklar da bu kalabalık familyaya mensuptur. Memleketimizin kavunları da pek nefistir. Başlıca çeşitleri şunlardır : 1) En erken yetişen sarı topatan kavunları, kokularının güzelliği ile tanınmıştır. 2) Uzunköprü çeşidi, topatan biçiminde lâkin daha iri ve uzun olur. Rengi de yeşile çalan koyu sarıdır. Bu iki çeşit kavunların gövdeleri toparlak değil, boylamasına uzun biçimdedir. 3) Kırkağaç kavunları : toparlak ve pürüzlü yeşil kabukludur. Sulu, tatlı ve pek lâtif çeşnisi olan bu cinsin «Hasanbey» denilen çeşidi en makbul olanıdır. 4) Toparlak pürüzlü kavunların sarı renkli ve alacalı çeşitleri de vardır.

Karpuz çeşitlerinin hepsinin kabukları cilâlı gibi düz ve parlak, kavunların ise daima pürüzlü olur. Buna karşılık kavunların çekirdekleri meyvanın ortasında toplu bir küme teşkil eder, karpuzlarınki ise meyvanın etine sıra sıra gömülmüş dişlermiş gibi durur.

Karpuz, Orta Doğu memleketlerinde, Balkanlarda, Macaristan ve İtalya ile İspanyada yetişir. Birleşik Amerikanın Güney ve Batı tarafları da en çok ve en iyi karpuz yetişen yerlerdendir.

İstanbulda sokak satıcılarının karpuzu «kurabiye», kavunu da «bal tulumu, bal» diye bağırarak satmaları İstanbula ilk defa gelen yabancılara haylı tuhaf gelir.

SAÇ FİRKETESİNDEN BEBEK

Plâstik saç firketesiyle, renkli elektrik tellerinden ufacık bir bebek yapabilirsiniz. Evvelâ resimde gördüğünüz gibi bir kartona bebeğin yüzünü çizip kesin ve firketeye zamklı şeritle yapıştı-

rın. Sonra firketenin yarısını yeşil renkli elektrik teliyle sarın. Ayakları yapmak için firketenin iki ucunu yine yeşil telle ayrı ayrı sarın. Sonra telin ortasından resimde gördüğünüz gibi iki kırmızı kol çıkarın. Boynuna da yine kırmızı telden bir atkı sarın. Ne güzel bebek oldu değil mi?

★

SÖZ DİNLİYOR

Ömer elmayı bıçağa batırıp ağzına sokarken arkadaşı sordu.

— Ağzını keseceksin Ömer, elmayı niçin elinle yemiyorsun?

— Annem sakın elmaya elini sürme dedi de ondan.

YÜZÜK OYUNU

Bir sicime bir yüzük geçirerek iki ucunu bağlayın. Çocuklar bir daire şeklinde yere otururken, ortaya ebe çıkar. Çocuklar iki elleriyle ipi tutarak ebeye göstermeden yüzüğü birbirlerine geçirmeğe çalışırlar. Yakalanan çocuk ebe olacak, ve bir önceki ebe de oyundan çıkacaktır. Böylece sona kalan iki kişi oyunu kazanır.

ORKESTRA OYUNU

Çocuklar bir daire şeklinde yere otururlar. Ortaya orkestra şefi çıkar. Hep beraber hepsinin bildiği bir şarkıyı söylemeğe başlarlar. Fakat istediği zaman orkestra şefi değneğiyle dur işareti yapınca herkes susacaktır. Dalgınlığına gelip susmayan oyundan çıkarılır. Oyun böylece devam edip gider.

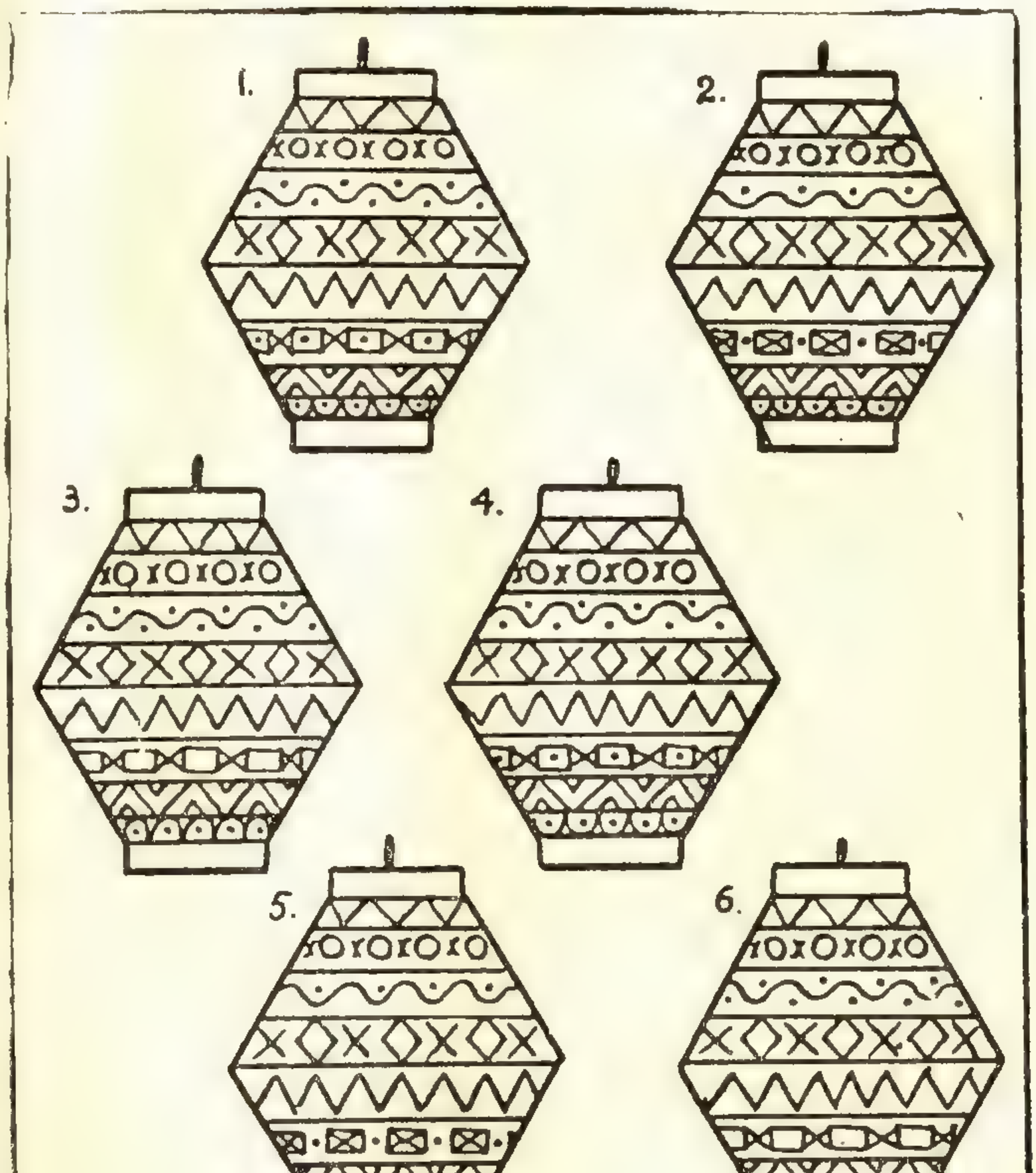

Bu resimlerden hangileri birbirine eş?

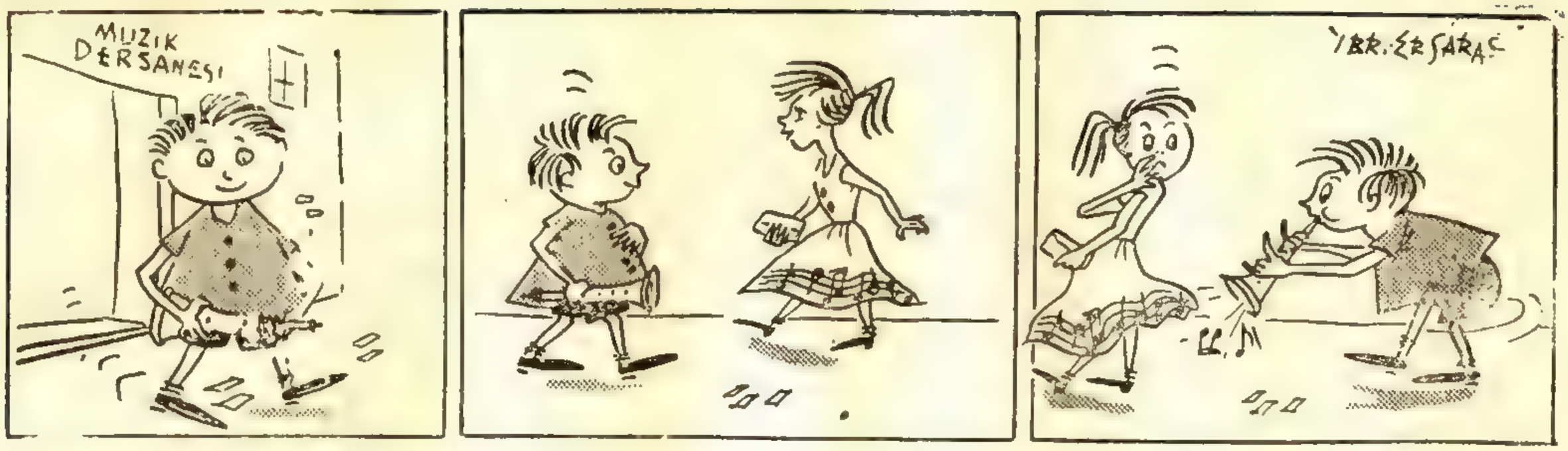

GÜLELİM

HANGİSİ CAHİL ?

Ziraat okulu öğrencilerinden biri bir gün tarlalarda dolaşırken bahçıvana :

— Ağaçlara iyi bakmıyorsunuz, dedi. Dalların çoğu kurumuş. Meselâ ben şu elma ağacının bu yıl on kilo elma bile veremiyeceğine sizinle bahse girerim.

Bahçıvan gayet soğukkanlı cevap verdi :

— Tabiî vermez... Çünkü o armut ağacı !

★

KİRLİ EL

Okulda temizlik yoklaması yapılıyordu. Sıra Ahmet'e geldiği zaman müdür onun kir içindeki sağ eline bakarak :

— Ahmet, bu okulda bundan daha kirli bir el gösterirsen sana hiç bir ceza vermiyeceğim, dedi.

Bunun üzerine Ahmet müdüre sol elini uzattı.

★

NE DİYE

Anne — Kızım bu fena lâfları söyleme diye sana kaç defa tenbih ettim.

Çocuk — O halde, anneciğim bu sözleri ne diye icat etmişler ?

★

TAVUKLAR NE AKSİ

Orhan, her gün kümesten yumurtaları alır, annesine getirir... Havaların soğumağa başladığı bir günde, kümesten eli boş dönen Orhan, annesine :

— Ah anne, der, şu tavuklar çok aksi şeyler, yumurtanın ucuzladığı zamanlar çok yumurtluyorlar, pahalılaştığı zamanlar hiç yumurtlamıyorlar !

★

YOKLUK FENA ŞEY

Çocuğun biri duvara yaslanmış ağlıyordu... Oradan geçen bir hanım dayanamayıp sordu :

— Nen var yavrum ?

— Bir şeyim yok teyze.

— Öyleyse niçin ağlıyorsun ?

— Bir şeyim olmadığı için.

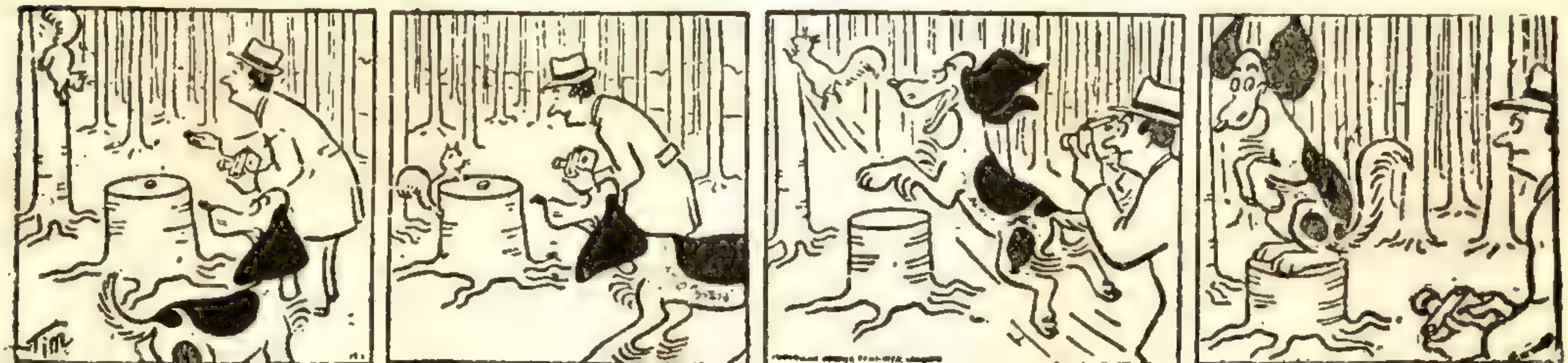

KÜÇÜK PANÇO

Oh, ne kadar güzel şarkı söylüyor.

Aferin senyör. Sesiniz ne güzel! Yarın akşam da gelin.

Bu size lâyik değil ama buyurun

Teşekkür ederim. İltifat ediyorsunuz.

Aman Allahım! Altın paralar. İnsan onlarla neler satın alamaz ki.

Sanki babacık o azgın boğalarla boğuşacağı yerde neden şarkı söyleyip para kazanmaz. Gidip olanları bir anlatayım.

Vah vazallı babacık. Kimbilir ne terler döküyordur.

GÜM! GÜM...

Boğaları yere seren MATADORU görün.

Burada babacığı bekliyeyim.

Pedro çabuk ol.

Ne azgın boğa idi değil mi senyör ?

Vlij..

GÜM

Babacık, artık matadorluktan vazgeç.

Fakat küçük Panço, ne yiyip ne içeceğiz ?

Evet ama, ben sana yaralanmadan para kazanmasını öğreteceğim.

Sen mi ?

Nereye senyör ?

Artık azgın boğalardan kurtuluyorum..

Panço, nasıl zengin olacağımı anlatsana.

Ekmek yemek kadar kolay bir iş.

Bütün yapacağın kitarayı çalıp şarkı söylemek.

Yoksa çalgıcı olmamı mı istiyorsun ?

Elbette, çok zengin oluruz. Kolay yol varken ne yoruluyorsun.

Artık kararımı verdim. Şarkılarımla dünyayı büyüleyeceğim.

Önce eski bir kitara bulup kendimi alıştırayım.

Ben de zengin bir çiftlik sahibi rolünü oynayacağım

Ne söylememi emredersiniz senyör?

Kuğu Gölü şarkısını istiyorum.

Gölde küçük kuğular
tıralla la la la
Yüzerek oynuyorlar
tıralla la la la
Bu güzel manzarayı

?

Aferin senyör, işte size 10 altın.

Teşekkürler.

Affedersin Papa Cito, buralarda hasta bir boğa mı var?

Ne dedin

Annemin de hiç müzik zevki yoktur Haydi gel, şu zengin evinden işe başlıyalım.

İşte burası.

Pek âlâ söyleyeyim mi?

Elbette. Sen çal ki o da pencereye gelsin.

Vahşi boğa koşuyor.
Matadoru vuruyor
Tıralla la la la

?

Şarkıyı sen mi söylüyordun ?

Evet

GÜM

Amanın

Su ihtiyarı bana azgın boğaları hatırlattı.

Neşeni kaybetme. Başka bir evden bol bol altın kazanacağımıza eminim.

İşte bu evin sahibi çok cömert bir senyör.

Hem de çok zengin.

Babacık neyin var ?

Hiii!

Bir boğa. Çabuk koş, hayatını kurtar.

HORR..

Kaçmayın senyörler. Bu zararsız bir boğadır.

Öyle mi ?

Zaten boğalardan ki-
min korktuğu var ki?

Hey tembel, kalk ba-
kalım ayağa. Sen hiç yerinden kıpırda-
maz mısın ?

HOOK

Hayatında bir tek sinirlendiği şey vardır.

Eh ne olacak, eni sonu boğa.

Fakat eyvah.

Benim şarkımı dinleyin. Dinleyin de kendinizden geçin.

Nasıl haber vermeli.

İmdat!

Bu hayvancağız bir tek şarkı sesi işitince kudurur. Kaçın canınızı kurtarın.

Eğer her şarkıcı bu şekilde altın kazanıyorsa ben çoktan vazgeçtim.

Son

BİR KIZILDERİLİ HİKÂYESİ

AKINTIYA KARŞI

KÜÇÜK Hiawatha, akıntıya karşı hızla kürek çekerek sandalını ilerde beliren sivri kayaya çarpmaktan kurtardı. Arkasında Minehaha oturuyordu. Nehrin iki yanında uzanan karla kaplı kıyılardan uzaklaştıkça, kaygılı gözlerle etrafa bakıyordu. İki arkadaş tatili geçirmek üzere Minehaha'nın amcasının kampına gidiyorlardı ama, daha sahilde kampa benzer bir şey görememişlerdi.

Minehaha, nehrin gürültülü akıntısında sesini işittirmek için bağırarak :

— Sağa sapacağımıza yanlışlıkla nehrin sol koluna saptık, dedi. Amcamın kampı bu kadar uzak değil ki...

— Ben doğru gittiğimizden eminim.

Tam o sırada önlerine kocaman bir kütük çıktı. Hiawatha sandalı birden döndürerek kütüğe çarpmaktan kurtardı. Arkadaşı korku içinde :

— Daha dikkatli olsana, diye haykırdı. Baban nehrin ortasında akıntıya karşı kürek çekmeni yasak etmedi mi ? Zaten nehrin, amcamın kampına uzanan kolunda akıntı yok. Biz yanlış gidiyoruz.

Fakat Hiawatha küçük arkadaşını dinlemiyordu bile. İki kaya parçasının arasından geçerlerken akıntıya kapıldılar. Sandal fır fır dönerken sıçrayan sular iki arkadaşı iyice ıslattı.

Aksilik bu ya, Hiawatha sandalın yönünü tehlikesizce değiştirirken, bu sefer de birdenbire kürek kırıldı. Dengesini kaybeden ufacık sandal yan döndü ve Minehaha ağzını açacak vakit bulamadan ikisi birden buz gibi suya düştüler.

Bu kadar köpüren suların içinde hiç kimse yüzemezdi. Neyse ki, şanslarına yanlarından ağır ağır bir ağaç kütüğü yüzerek geçiyordu. Hiawatha can havliyle kolunu uzatarak bir dalı yakaladı. Tam o sırada köpüklerin arasında arkadaşının açılıp yayılan elbisesini gördü. Eteğini sımsıkı kavradı. İkisi beraber akıntısız yere varıncaya kadar kütüğe sarıldılar. Sonra yüzerek karlarla örtülü sahile çıktılar.

Minehaha'nın soğuktan yüzü mosmor olmuştu.

— İşte çok cesur olmanın sonu, dedi. Donuyorum. Şimdi ne yapacağız ?

— Isınıncaya kadar koşacağız.

— Ne tarafa doğru ?

— Neresi olursa. Yolumuzu kaybettik bir kere !..

Vücutları ısınıp ıslak elbiseleri biraz suyunu çekinceye kadar koştular. Sonra etraflarına bakındılar. Minehaha batıyı göstererek :

— Bu tarafa doğru gidelim, dedi.

— Bence doğuya doğru gitsek daha iyi olur !

ERİK AĞACI

Kalmış burada garipçe,
Bütün canlılardan ayrı.
Bu sonsuz bozkırda ince,
Nazlı bir erik ağacı.

Güneşe, poyraza açık,
Kurumuş dalının biri.
Yine de beyaz, minnacık,
Işık ışık çiçekleri.

Hasan Lâtif SARIYÜCE

Uzun zaman çekiştiler. Kış güneşi her tarafı kaplayan karı pırıl pırıl parlatıyordu. Ovalar, ağaçlar, uzaklardaki tepeler, hep karla örtülüydü. Onlara yollarını gösterecek ne bir kamp ateşi, ne de bir iz vardı. Hiawatha :

— Önce kar yağmadan barınacak bir yer bulalım, dedi. Tepelerde mağaralar vardır.

— Evet ama, tepeler çok uzakta.

— Kaybolan insanlar için her yer uzaktır.

Böylece uzaktaki belli belirsiz tepelere doğru yürümeğe başladılar. Her dakika biraz daha kara gömülüyorlardı. Sırtlarında asılı kar ayakkabılarını çözdüler. Hiawatha önde yol açıyordu. Böylece sürüklene sürüklene epey yol aldılar. Yorgunluktan ve soğuktan bitkin düşmüşlerdi. Minehaha esniyerek :

— Uykum geldi, dedi.

— Eğer uyursan bir daha uyanamazsın. Haydi gayret et. Biraz daha yürü.

Bir zaman sonra Hiawatha yere baktı.

— Bak karda izler var.

— İki insanın ayak izleri. Yanlarında da bir hayvan var.

— Ayı izi. Hem de boz ayı ! Gizlice adamların arkalarından gidiyor.

Minehaha korkudan titredi.

— Ben ayı peşinden gitmeğe korkarım.

— Evet ama, bu adamların tehlikeden haberleri yok. Bu yüzden acele etmiyorlar. Tehlikeyi göze alarak zavallılara haber verelim.

Böylece önde gidenlere tehlikeyi bildirmek için hızla yürümeğe başladılar. Fakat izler bir yere gelince bitiyordu. Bir türlü işin içinden çıkamadılar. Birden Minehaha meseleyi çözdü.

— Bak, izlere iki kişi daha katıldı.

— Evet, onların peşinden de bir boz ayı gidiyor. Fakat bu izlerin ikisi de aynı.

Hiawatha'nın içine korkunç bir şüphe düştü. Kendi izlerini yanlışlıkla başkalarının sanarak durmadan bir daire içinde dönmüşlerdi. Adamları takip ediyor sandıkları boz ayı da onların peşindeydi. Hiawatha arkadaşına tehlikeyi anlatarak :

— Çabuk koş, dedi.

Arkalarına dönüp bakınca bir boz ayının sallana sallana peşlerinden geldiğini gördüler. Bir zaman sonra Minehaha :

— Böğrüme sancı girdi, artık koşamıyacağım, ölüyorum, dedi.

Küçük Hiawatha eğer arkadaşını karlar içinde bırakıp kaçsa, bir daha kabilesine dönemezdi. Boz ayıyla başa çıkamıyacağını biliyordu ama, büyük bir cesaretle şansını denemeğe karar verdi. Döndü, boz ayı yaklaştı, yaklaştı. Açık ağzından pembe dili dışarı sarkıyordu. Birden art ayakları üstüne kalkarak sızlanmağa başladı. Gözlerinden tıpkı bir insan gibi yaşlar akıyordu. Hiawatha'nın hayretten ağzı açık kaldı. Minehaha :

— Bak, pençesine bir şey batmış, zavallı hayvan bizim yardımımızı istiyor, dedi.

Sakınarak ayıya yaklaştı. Ondan hiçbir zarar gelmi-

KİM BİLİYOR?

1 — Telefon mu daha önce bulunmuştur, telgraf mı ?

2 — «Beyaz Zambaklar Memleketi» diye nereye derler ?

3 — Dinamiti kim bulmuştur ?

4 — Sirke neden yapılır ?

5 — Mikinin yaratıcısı kimdir ?

6 — Kurşun kaleminin içindeki siyah yazan maddenin adı nedir ?

7 — Romen rakkamlarında (L) nin değeri nedir ?

8 — Babanızın kız kardeşi neniz olur ?

9 — Türkiyede müşterilerine ilk defa ev ikramiyesi veren hangi bankadır ?

10 — Barbaros mu daha evvel yaşamıştır, Fatih Sultan Mehmet mi ?

(Doğru cevaplar 47. sayfada)

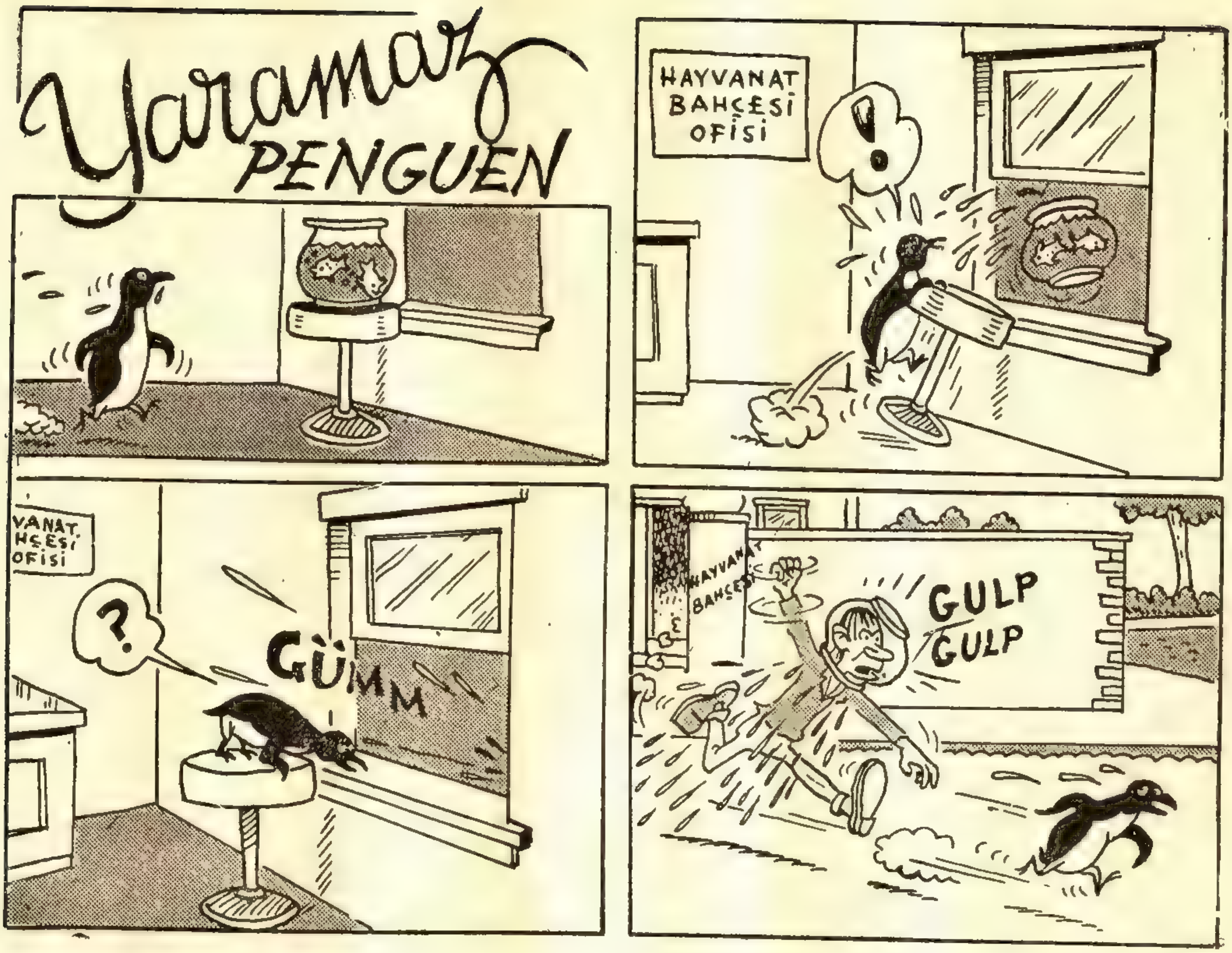

yeceğini anlayınca yavaşça pençesine baktı.

— Zavallı hayvanın ayağına dikenler batmış, kardan önünü görememiş olacak. Tırnaklarının içinde de bir sürü kıymık var.

Hiawatha da ayıya yaklaştı. İkisi birden teker teker dikenleri ayıkladılar. Sonra Hiawatha elbisesinden bir parça koparıp kanayan pençeyi sardı.

Yeniden yola düzüldüler. Boz ayı da onlarla beraber yürüyor, yanlarından hiç ayrılmıyordu. Fakat Minehaha'nın bir adım daha atacak hali kalmamıştı. Yere, karların üstüne oturdu. O anda boz ayı çocuğun yanına geldi. Yere çömeldi ve yalvaran gözlerle sırtını göstererek âdeta, «Sırtıma bin!» der gibi hareketler yapmağa başladı.

Hiawatha, arkadaşını kucaklayıp boz ayının sırtına oturttu, kendisi de arkasına bindi. Hayvan hızlı hızlı yürümeğe başladı.

Biraz sonra gün ışığı da soldu. Etraf karanlığa gömüldü. Gökyüzünde tek tük yıldızlar parıldıyordu. Yorgunluktan halsiz düşmüş olan iki Kızılderili derin bir uykuya daldılar.

Gözlerini açtıkları zaman kendilerini bir mağarada buldular. Fırtına dınmiş, mağaranın ağzından içeriye bol güneş ışığı doluyordu. Boz ayı çocukları inine getirmişti.

Ayı dışarda sırtını bir kayaya dayamış, yaralı pençesini yalıyordu. İki arkadaş yanına oturup sırtını okşadılar. Ayı da onlara muhabbetli gözlerle baktı. Fakat mağaranın önünden geçen yolun bir tarafını kapamış, gitmelerini önlüyordu. Hiawatha:

— Pekâlâ, öyleyse biz de öbür yandan gideriz, dedi.

Yol, tepeyi baştan başa aşarak bir ovaya çıkıyordu. Çocuklar oraya varınca kıvrıla kıvrıla akan bir nehir kenarında yabanî sığır sürüleri gördüler. Nehrin kıyısında da çadırlar vardı. Minehaha sevinç içinde:

— Amcamın kampı, dedi. Boz ayı meğer bizi nehrin öbür koluna getirmiş.

İki arkadaş bayır aşağı olanca hızlarıyla koşarak çadırlara vardılar. Amcası sevinç içinde Minehaha'yı kucaklarken, Hiawatha'nın Kızılderililerin en yiğit çocuğu olduğunu söylüyordu.

ELMAS DERESİ

İBR.

ÇOK eski zamanlarda Hindistan'da Ali Hafed adında bir adam yaşıyordu. Kocaman bir çiftliği, yüzlerce dönüm buğday tarlaları, hayvan sürüleri, çeşit çeşit meyva bahçeleri vardı. Sonbahar gelince bağlarından kopardığı üzümlerden fıçı fıçı şarap kurar, ağaçlardan bin bir çeşit meyva toplardı.

Bir gün Ali Hafed'in evine ihtiyar bir rahip misafir geldi. Akşama kadar tarlalarda dolaştılar, yeşil çimenlerin üstünde otlayan sürü sürü koyunları, sığırları seyrettiler. Sonra dünyayı yaratan Tanrıdan, insanlardan, kötülük ve iyiliklerden uzun uzun konuştular. Söz zenginlerin çuval çuval altınlarına, göz kamaştıran mücevherlere, elmaslara gelince ihtiyar rahip, elini Ali'nin omuzuna koyarak:

— Eğer baş parmağın büyüklüğünde bir tek elmas parçasına sahip olursan bütün memleketi satın alabilirsin, dedi.

Ali Hafed, rahibin sözlerini dikkatle dinliyordu. Olan olmuş, bir kere yüreğine kurt düşmüştü. Rahip anlattıkça gözünün önünde renk renk elmaslar beliriyor, gözleri kısıldıkça kısılıyordu. O gece yatağına yatarken her zaman yaptığı gibi Tanrıya şükretmedi. Sanki çok fakir bir insanmış gibi talihine küserek yattı. Aslında hiçbir şeyini kaybetmemişti. Daha o sabah kalktığında ne kadar malı mülkü varsa şimdi de onundu. Ama artık elmasın varlığını işitmiş, başka her şey gözüne görünmez olmuştu.

Kısa bir zaman sonra mesut bir adam olduğunu unuttu. Zengin otlaklarını, güzel evini, sürü sürü koyun ve sığırlarını da unuttu. Büyük bir tek elması olmadığı için içi içini yiyor, kendini çok fakir zannediyordu. Akşamları her şeyini kaybetmiş bir adam gibi yatağına giriyor, hep elmasları düşünüyordu. İnsanların pek çoğu da böyle değil midir?

Bir gece gözünü kırpmadan sabahı etti. Kendi kendine hiç durmadan:

— Benim de elmaslarım olsun, bütün memleketi satın alayım, diyordu.

Sabahleyin erkenden rahibin evine koşarak ona elmasları nerede bulabileceğini sordu.

Rahip:

— Elmas mı? Onu da ne yapacaksın? dedi.

Fakat bir kere Ali'nin yüreğine harislik ateşi düşmüştü.

— Ne mi yapacağım? Çok, çok, pek çok zengin olacağım, diye cevap verdi.

— Pekâlâ, öyleyse ne duruyorsun? Git ara. Bulduğun zaman çok zengin olursun.

— Gideyim, gideyim ama, nerelere gideyim?

Rahip:

— Çok uzaklarda yüksek dağların arasında akan bir derenin iki kıyısını kaplayan beyaz kumları bulunca ya kadar yürü, dedi. Beyaz kumları eşelersen istediğine kavuşursun.

— Yer yüzünde senin anlattığın gibi bir nehir bulunduğunu hiç zannetmiyorum.

— Neden olmasın? Arayan her isteğine kavuşur.

Ali Hafed, elmas deresini aramağa karar verdi. Çiftliğini sattı, ailesini komşulara emanet edip yola düzüldü. Yıllar yılı dere tepe dolaştı. Hind Denizi kıyılarından Atlas Okyanusuna kadar uzanan memleketlerdeki bütün nehirlerin kumlarını bir bir denedi. En sonunda İspanya sahillerine ulaştı.

Ulaştı ama, cebinde ne bir tek kuruşu kalmış, ne de bir

elmas taşına rastlamıştı. Üstü başı lime lime olmuştu. Uzun yıllar dolaşmaktan artık ne hali, ne de takati kalmıştı. Nitekim ömrü vefa etmedi, o bahar vatanından, sevdiklerinden, yuvasından çok uzaklarda hayata gözlerini yumdu. Yaban topraklarına gömüldü.

Bir gün Ali'nin çiftliğini satın almış olan komşusu dereye atlarını sulamaya götürdü. Birden derenin dibindeki beyaz kumların arasında bir şeylerin parıldadığını görerek suya uzandı ve kocaman siyah bir taş çıkarttı. Evirdi, çevirdi, taş tıpkı yağmurdan sonra gök yüzünde beliren gökkuşağı gibi renk renk ışıklar saçıyordu. Bu büyük bir elmas parçasıydı ama, Ali Hafed gibi o da taşın ne olduğunu anlıyamadı.

Birkaç gün cebinde dolaştırdı. Az kaldı unutup gidecekti. Fakat o günlerde Alinin arkadaşı yaşlı rahip, köylüyü ziyarete geldi. Beraberce çiftliği dolaştılar, bağlardan üzüm koparıp yediler, sonra birden köylü, taşı hatırlıyarak rahibe gösterdi.

Rahip taşı güneşe tuttu. Pırıl pırıl bin bir renk saçarak ışıldıyordu. Rahip :

— Elmas, diye sevinçle haykırdı. Yoksa Ali Hafed geri mi döndü? Yıllardır hasretini çektiğim arkadaşım nerede, söyleyin?

Köylü şaşırmıştı :

— Ali'nin geri filân döndüğü yok. Ben bu taşı derenin içinde buldum. Hiç böyle elmas olur mu?

— Elmas. Ben elması uzaktan görsem tanırım.

İki adam dereye koşarak parmaklariyle beyaz kumları karıştırdılar. Birincisinden daha büyük, daha güzel bir yığın elmas buldular.

Yıllar yılı anlatıldığına göre, Büyük Golkonda elmas madeni bu şekilde bulunmuş.

İşte dünya tarihindeki en büyük elmas hazinesinin hikâyesi budur. İngiltere tacının en muazzam elmasları bu madenden getirilmiş. Fakat zavallı Ali Hafed bahçesindeki nimeti bilemeden uzak diyarlarda ölmüş, gitmişti.

SAATLER NEREDE DEĞİŞİR ?

Küremiz doğuya doğru döndükçe, güneşin aynı dakikada doğduğu yerler, kuzey kutbundan güney kutbuna çekilen bir hat üzerine tesadüf eden noktalardır. Siz Ankara'da güneşin doğduğunu gördüğünüz zaman, İstanbul'da henüz ufuk kızarmaya başlamıştır. İstanbul'da saat 12 de öğle tatili olurken Paris'te her kes işinin başındadır. Demek ki daima doğuya doğru gezi yapsanız, her gün vaktinizden bir kısmını kaybedersiniz.

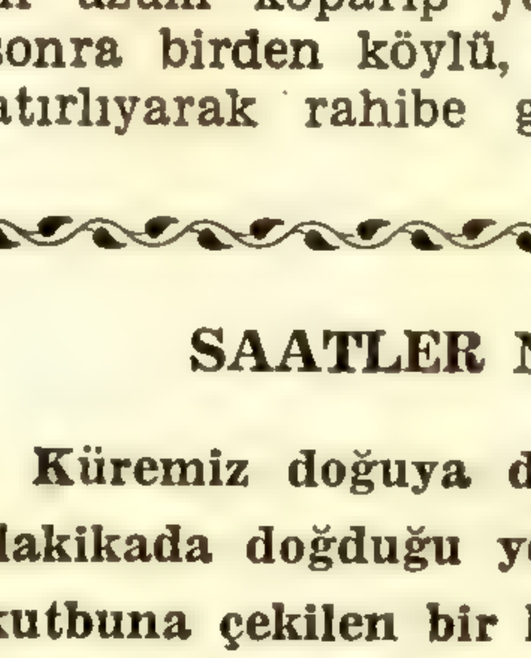

Nihayet bütün dünyayı dolaştığınız zaman tam bir gün kaybetmiş olacaksınız.

KEDİ

Miyav !.. Kovalarsan kaçarım
Ben küçük bir hayvanım.
Yavrularım mini minidir,
Bilseniz ne sevimlidir.

Gökhan Akçura

★

PAÇALI TAVUĞUM

Beyazdır tüyleri
Kırmızı gözleri
Cingöz gibi
Kızdı mı gıdak der
Yumurtamı bırak der
Benim paçalı tavuğum.

Özkan Ergin

★

TATİL

Geldi artık uzun tatil,
Okulumdan uzak kaldım.
Biraz ağladıktan sonra,
Hemen oyunuma daldım!.
Unutmadım okulu da...
Derslerimi de çalıştım.
Öğle yemeğini yiyip,
Gündüz uykusuna daldım.

Canan Alataş

★

BAHAR

İşte bu ev,
İşte içinde çiçekler,
İşte baharı getiren akşamlar.
İşte bu ev,
İşte içinde çiçekler,
Bahçede kuş cıvıltıları,
Kırlangıç yavruları,
Yumurtadan yeni çıkmışlar.

Ahmet Şavkar Altınel

Kiralık Yuva

İKİ PERDELİK OYUN

BİRİNCİ PERDE

O y n a y a n l a r :

Baykuş Amca — Emlâk komisyoncusu
Bay ve bayan İspinoz
Bay ve bayan Saka
Bay ve bayan İskete
Bay ve bayan Flûrya
Bay Serçe

Sahne: Baykuş Amcanın yazıhanesi. Perde açılırken Baykuş Amca gözünde gözlüğü, yazı masasının başında dikkatle kâğıtları incelemektedir. Bay ve bayan ispinoz sahneye girerler.

Bay İspinoz — Günaydın Baykuş Amca. Nasılsınız, iyi misiniz? Bizler güneyden geliyoruz. Bu mevsim burada yerleşmeğe karar verdik. Yuvamızı kurabileceğimiz uygun bir yer var mı?

Bayan İspinoz — Sizin çok akıllı ve tecrübeli olduğunuzu söylerler. Ne olur bize yardım edin.

Baykuş Amca — Sizler için elimden geleni yapacağım. İsteklerinizi söyleyin.

Bay İspinoz — Bütün arzumuz, güzel, yemyeşil bir çayırlığa yakın, kedilerin mümkün olduğu kadar az bulunduğu bir yerde yuvamızı kurabilmektir.

Bayan İspinoz — Bir de yakınlarda banyo yapabileceğimiz su birikintisi olursa çok seviniriz. Her zaman bütün ailenin tertemiz ve pırıl pırıl olmasını isterim.

Baykuş Amca — Eğer yarın tekrar gelirseniz, istediğiniz gibi bir yer gösterebilirim.

(Bay ve bayan İspinoz dışarı çıkarlarken sahneye bay ve bayan Saka girerler.)

Bay Saka — Bizler buranın yabancısıyız. Bir ev bulup hemen yerleşmek istiyoruz.

Baykuş Amca — Eğer istediğiniz ev tipini anlatırsanız, sizlere yardım edebilirim.

Bayan Saka — Biz kolayca her yeri beğenebiliriz. Eğer göstereceğiniz ev korulukta ise ve etraftaki komşular iyiyse bize kâfi gelir. Bilirsiniz ya, «ev alma komşu al» diye bir söz vardır.

Bay Saka — Geçen sene çok fena komşulara düşmüştük. Galiba İsketelerdi.

(O sırada içeriye bay ve bayan İskete girerler.)

Bay İskete — Bütün söylediklerinizi işittik. Aslında bizler sizin sandığınız kadar fena değiliz. Evet, ailemizden bazıları savaşmayı, başkalarının yemeklerinden çalmayı severler ama, sizin ailenizde de fena huylular yok mu sanki?

Bayan İskete — Bu sene yuvalarımızı yanyana yaparsak gayet iyi geçineceğimizden eminim. En iyi kurt lokantasının yerini de biliyoruz.

(Sakalar birkaç dakika kendi aralarında konuşurlar. Sonra İsketelerle birlikte dışarı çıkarlar. Kapıda bay ve bayan Flûrya görünürler.)

Bay Flûrya — Sayın Baykuş Amca, biz de kendimize bir ev arıyoruz. Büyük bir bataklığın yakınında nemli bir yer biliyor musunuz?

Bayan Flûrya — Bazı arkadaşlarım sık sık nezle ve arterit oluşumu hep rutubetten biliyorlar ama, biz bataklıktan uzaklaşınca neşemizi kaybederiz.

Baykuş Amca — Buralarda bataklık arazi çok. Herkes rutubetten pek hoşlanmadığı için sizin istediğiniz yeri kolayca bulurum. Uygun bir zamanınızda gelin de yerleri görelim.

(O sırada içeriye bay Serçe girer.)

Bay Serçe — Sayın Baykuş Amca, sizinle uzun uzun konuşmak istiyorum. Bütün kış burada yaşayan bizler, yaz ziyaretçilerinin akıniyle bu bölgenin kalabalıklaşmasını istemiyoruz. Her taraf o kadar doluyor ki, banyo yaptığımız ufak derede, kurtçuk lokantalarında ve ağaç otellerinde hep kuyruğa girmek lâzım geliyor.

Baykuş Amca — Serçe kardeş, her yerde kendi rahatınızı aramaktan vaz geçin. Pek çoklarımız her sene yazla birlikte gelen ziyaretçileri sevine sevine misafir ediyoruz. Eğer yarın burada yapacağımız toplantıya gelirseniz, belki fikrinizi değiştirirsiniz. Artık dükkânımı

kapatıyorum. Yarın tam saat 14 de herkes burada toplanacak.

İKİNCİ PERDE

Oynayanlar : Aynı.

Sahne : Baykuş Amcanın yazıhanesi, perde açılırken bütün kuşlar toplantıda hazırdır.

Baykuş Amca : — Arkadaşlar, hepiniz yurdumuza hoş geldiniz. Uzun zaman etrafta dolanıp ev aramanıza lüzum yok. Her birinize istediğiniz gibi yerler bulacağım. İsteklerinizi sırayla bildirin.

Bay İspinoz — Yeşil çayırların ortasında, bol ve çeşitli kurtlar bulabileceğimiz bir yer.

Baykuş Amca — Sizleri çayırlıktaki akçaağaca yerleştireceğim. Yeni evinizde rahat rahat yaşayın.

Bay Saka — Bol bol yiyecek bulabileceğimiz bir yer istiyoruz. Komşularımızın da kibar ve nazik olmaları lâzım. Yiyeceklerimizi hiç gürültü etmeden paylaşırız.

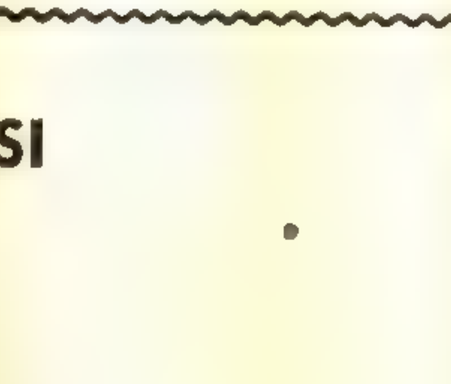

Baykuş Amca — Sizleri de parka yerleştireceğim. Çok kibar bir muhittir.

Bay İskete — Hepiniz de kendi canına düşkün, yemek ve içmekten başka bir şey düşünmeyen kuşlarsınız. Halbuki çiçek ve ağaçların gelişebilmeleri için bahçe kurtlarını yersek bahçıvanlar da bizi daha çok severler. Doğrusu biz isketeler çok düşünceliyizdir.

Baykuş Amca — Doğru söylüyorsun ama, benim işittiğime göre sizler başkalarının yemeklerini çalıp etrafa rahatsızlık veriyormuşsunuz. Neyse, artık bu sene uslanırsınız.

Bay Flûrya — Bize yardım ettiğiniz için çok teşekkür ederiz. Bunca yer gezdik, bu kadar güzel bir bataklık görmemiştik. Bize de buyurun. Rahat ve hoş yuvamızı görün.

Bayan Flûrya — Bataklık tabiî yağmur suyuyla ne kadar güzel. İçinizde su kenarında ötmek isteyen olursa bize gelsin.

Baykuş Amca — Artık herkese bir yuva bulundu. Bataklıkta, ağaç tepelerinde hepinizi barındıracak yuvalar var.

Bay Serçe — Hepinizden özür dilemek istiyorum. Sizlerin bu kadar sevimli ve cana yakın olduğunuzu bilmiyordum. Tanıştığıma memnun oldum. Yurdumuza hoş geldiniz.

Baykuş Amca — Her kuşun bir ayrı şarkısı vardır ama, bu toplantıyı hep bir ağızdan söyliyeceğimiz bir şarkıyla bitirelim. Güneşli güney ülkelerinden bize sevinç ve neşe getirdiniz. İyi günlerin şerefine.

(Hep bir ağızdan şarkı söylerler.)

Rüzgârlar ese ese
Hayat verir herkese
Bizler uçup gideriz
Kırda, dağda, tepede.

(Perde yavaş yavaş iner.)

A. R. B.

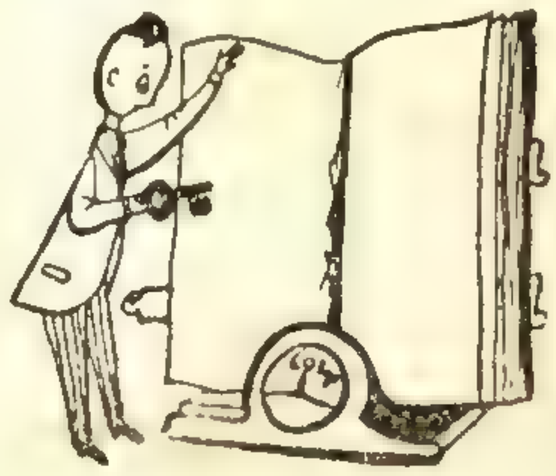

BURANIN YABANCISI

Hoca bilmediği bir şehre gelir.
Önemli bir iş halletmek üzere
Koşar dururken daire daire,
Yolunun üstüne biri dikilir.
Bu adamı ne görmüştür, ne de tanır;
Mühimce bir şey söyleyecek sanır.
İşi de hayli sıkışık o ara.
Adamsa sora sora
«Bu gün günlerden nedir ?» diye sorar.
Hocanın kanı tepesine uğrar.
Ama kalb kıracak söz söyleyemez;
«Elinin körü !» diyecek, diyemez;
Başka bir kaçamaklı cevap arar.
İşi var, oyalanacak vakti yok;
Çene çalmaya da çoktan karnı tok.
Yürür yoluna gider;
Adama da şöyle der :
— «Ben buranın yabancısıyım, ağam.»
Afallar kalır adam.

Orhan Veli KANIK

Doğan Kardeş Yayınları arasında çıkan «Nasrettin Hoca'dan 70 Manzum Hikâye» adlı kitaptan...

İSKENDERİN ATI

YÜZLERCE yıl evvel Makedonyada İskender adında bir prens yaşıyordu. Okulda arkadaşı Klitus ile beraber gelecekte sağlam vücutlu, cesur birer asker olabilmek için hiç durmadan çalışıyorlardı. İlerde kıral olacak bir prensin her bakımdan gelişip yetişmesi lâzımdı.

Bir gün arkadaşı kargısını atarken İskender :

— Ah Klitus, dedi, kargını ne kadar düzgün atıyorsun. Ben de senin kadar isabetli nişan alabilsem daha ne isterim.

Klitus güldü.

— Aslında hiç de güç bir şey değil. Eğer atarken gözünü ayırmadan dikkatle kargıya bakarsan, düzgün gittiğini göreceksin. Kargıyı incele. Nasıl bir şey olduğunu iyice öğren.

İskender uzun bir sırık aldı. Gözünü ucuna dikerek sırığı tekrar atıp denedi. Klitus :

— Hiç durmadan çalış, diyordu. Bak o zaman ne kadar kolay atacaksın.

O akşam evlerine dönerlerken İskender :

— Klitus, denemekle her işi başarabilir miyim ? diye sordu.

— Deneme başarının bir kısmıdır. Bir işi yaparken «ben bunu muhakkak başaracağım» dersen o işi kolayca yaparsın. Meselâ ben kargımı her atışta muhakkak hedefine varacak dedim mi dümdüz gider.

— Demek ki kendine güvenip emin olmanın çok faydası var.

İskender uzakta güneşin son ışıklarıyla tutuşmuş tepelere dalgın dalgın baktı.

— Bundan sonra her işe kendime güvenerek başlıyacağım.

Akşam babası Kıral Filiple birlikte donuk ışıkla aydınlatılmış loş odada altın kadehlerinden şerbetlerini yudum yudum içiyorlardı. Açık pencereden hafif hafif rüzgâr esiyor, dışarıdan yuvalarına çekilmeden önce bir defa daha öten kuşların cıvıltısı geliyordu. Etrafa derin bir sessizlik çökmüştü. Kıral :

— İskender, bugün bana satın almam için güzel bir at getirdiler, dedi.

— Haralarınıza katmak için mi ?

— Hayır oğlum, binek atı. Senin için. Fiyatı 13 altın. Çok pahalı. Bakalım senin işine yarayacak mı ?

İskender kadehini yere bıraktı. Bir atı olacaktı ! Kaç zamandır bütün isteği, sırtına binip dere tepe dolaşacağı bir attı. Babası onun isteğini bir bilse... Ama hayır. Hiçbir hissini belli etmeden asîl bir prens gibi davranmalıydı.

— Teşekkür ederim babacığım, bir atım olmasını çok isterdim.

— Yarın getirecekler. Dedikleri kadar iyi mi bakalım ? O zaman kararımı veririm.

Ertesi sabah İskenderle babası, Bukefalus dedikleri bu atı görmek için bahçeye çıktıkları zaman etrafta büyük bir kalabalık toplanmış-

tı. Gururlu hayvan olduğu yerde sinirli sinirli dönüyor, ayaklariyle toprağı eşeliyordu. Simsiyah sağrıları pırıl pırıl parlıyordu.

Uşaklardan biri ata binmeğe çalıştı. Fakat her defasında güzel at şahlanarak onu sırtına oturtmadı. İskender, babasının ne diyeceğini çok iyi biliyordu, olduğu yerde kalbi küt küt atarak hayvanı seyrediyordu.

— İskender, bu at sana göre değil.

Kıral dönüp giderken İskender, kalabalığın içinde boynunu ileri uzatmış dikkatle ata bakan Klitus'u gördü. Babasının kolunu tuttu :

— Baba, şu atı bir de ben deneyeceğim, elbette izin verirsin değil mi ?

Kıral öfkelenmişti.

— Büyüklerinden daha iyi bilir gibi konuşuyorsun, dedi. Başaramazsan karşılık olarak ne vereceksin ?

İskender ürkmüştü ama dimdik durdu.

— Atın bedeli olan 13 altını çalışarak kazanacağım.

Kalabalık baba ile oğulun tutuştukları bahse gülerken İskender doğruca atın yanına koştu. Dizgininden tutarak hayvanı biraz dolaştırdı ve hareketlerini dikkatle inceledi. Sonra onu, ustalıkla birdenbire döndürerek yüzünü doğrudan doğruya güneşe çevirdi ve bir anda hayvanın sırtına atladı; ilkin yavaşça dizgini çekerek durdurdu, sonra topuklariyle karnını dürttü; büyük bir hızla koşturmağa başladı.

Hiç ses çıkarmadan İskender'i seyreden halk birden genç prensi çılgınca alkışladı. Attan inerken arkadaşı Klitus koşarak yanına geldi.

— Nasıl cesaret edip bindin, ya seni yere atsaydı.

İskender gülümsedi :

— Zavallı at hepimizden çok korkuyordu. Bütün sebep de hayvanın önüne düşen gölgesiydi. Yüzünü güneşe çevirince gölgesi arkaya düştü. Hayvan korkudan kurtuldu.

O sıralarda yanlarına kıral da gelmişti.

— Akıl, anlayış ve cesaret sayesinde insan her işi başarır oğlum, dedi.

İskender başını eğdi. Bir gün önce Klitus'un kargısını ve söylediği sözleri hatırlamıştı.

Daha sonraki yıllarda aynı İskender dünyanın tanıdığı en büyük imparatorluklardan birini kurdu. Cesaretine, askerî dehasına ve kudretine bakarak tarihçiler ona Büyük İskender adını verdiler.

KAÇ CİNS İNEK VAR ?

Dünyada 450 cins inek vardır. İlk zamanlar, atlar çalıştırılmadığı için, bunlar, öküzler gibi, tarlada kullanılır, yük taşırlar, etlerinden faydalanılırdı. Verdikleri süt ancak buzağılarına yetişecek kadardı.

YER DEPREMİ

Yer depremlerinin istatistiğini yapan bilginler, yeryüzünün başka başka yerlerinde, her saat bir deprem olduğunu kaydetmişlerdir. Böylece, her yıl 10 bine yakın deprem olurmuş.

★

Çok eski zamanda süt, lüks içkilerden sayılırdı. Doktorlar sütü hastalara ilâç olarak verirlerdi. Mısırda yalnız kâhinlerin süt içmesine izin verilirdi. Yağ, peynir ancak 10 uncu asırdan itibaren yapılmağa başlandı.

TAVUS TÜYÜNE BÜRÜNMÜŞ ALAKARGA

Bir tavustan dökülen tüyleri alakarga
Alıp kendi vücuduna uydurdu;
Hemen tavuslara koştu, kabara kabara;
Pek güzel olduğunu sanıyordu.
Ama biri tanıdı bunu, başladı alaya :
Kahkaha, ıslık, yuha, küfür, kalay.
Bir olup zavallıyı yoldular didik didik.
Tekrar hemcinslerine sığındı bu alık bay;
Oradan da sepetlendi üstelik.

İnsanlar içinde de çoktur alakargalar.
Ötekinin berikinin eserini çalar,
Yutturmaya çalışırlar herkese.
Hiçbir şey söyleyecek değilim, korkmasınlar;
Varsın görsünler halleri ne ise.

Lafonten'den çeviren : Orhan Veli KANIK

BİLMECE BULMACA...

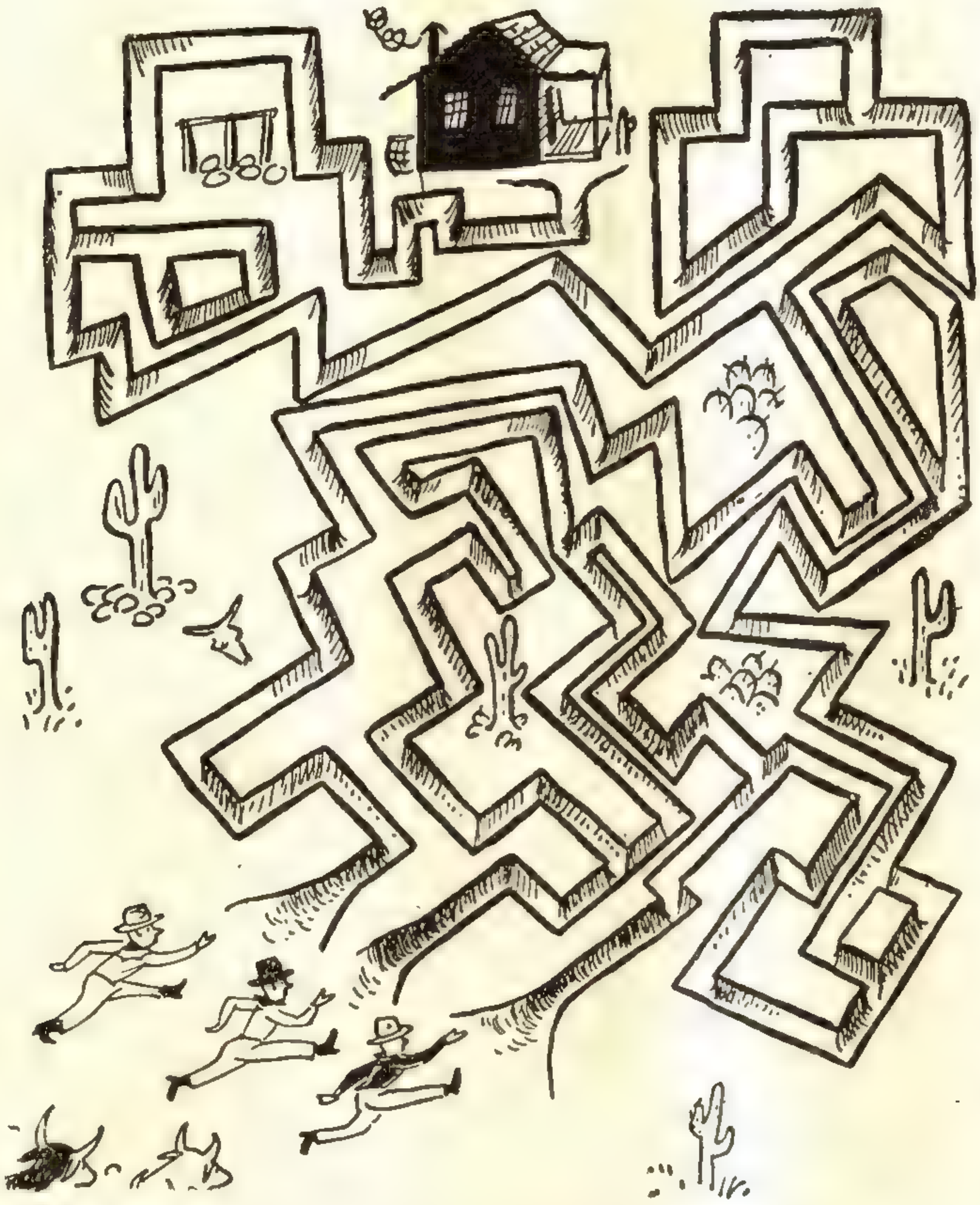

Acaba bu adamların hangisi yukarıdaki eve gidebilecek ?

HARFLİ BİLMECE

R Y İ H A
V N A U K
K B K A A
M T R A U
Ş E V N İ

Yukarıdaki gelişi güzel yazılmış 25 harfin yerlerini öyle yerleştirin ki, her bir sırada bir yiyeceğin ismi okunsun.

★

S . Z
K . S

Yukarıdaki (S. Z), (K. S) harflerinin arasına öyle harfler koyun ki, her birinden beşer kelime çıksın.

★

Aşağıdaki heceleri öyle sıraya koyun ki beş ilçemizin adı çıksın.

YE - Lİ - Zİ - LAT - MER
PO - ÜN - FON - DAR
SAF - KÜ - LU - RAN - ÜS
BO

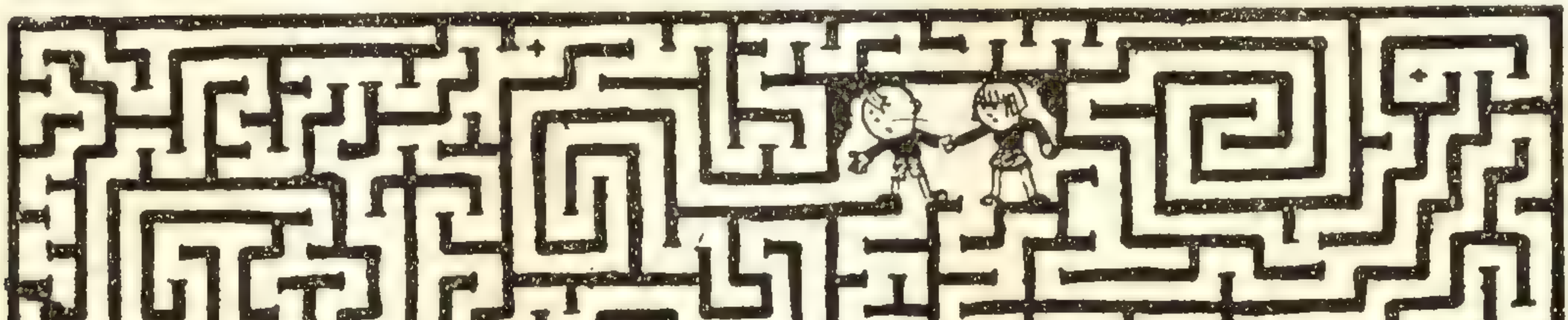

İki kardeş yollarını şaşırmış, bir türlü dışarı çıkamıyorlar. Onlara yardım edin !

Bu resimde bir çok yanlışlar var. Eğer biraz dikkatle bakarsanız bu yanlışları bulabilirsiniz !.

Ne Yapmalı?

Evinizde elektrik birdenbire sönünce tabiî hemen gaz lâmbasını yakmağa koşarsınız. Aksilik bu ya, lâmbanın gazı dibe inmiş, fitil de gaza değemiyecek kadar kısalmış. Ama lâmbayı bu haliyle kısa bir zaman için yakmanız yine de mümkündür. Bakın nasıl ?

Bu resimde gördüğünüz beş yanlış hareket nelerdir ?
Doğru cevapları 47. sayfada

BİR CAVA HİKÂYESİ

RASSAMALA

TAN yeri neredeyse ağaracaktı. Rassamala uyanmış, biraz sonra doğacak güneşin dağları, set set yamaçları, pirinç tarlalarını aydınlatmasını bekliyordu.

Bambu ağacından yapılmış ufak kulübelerinde ninesi, babası, annesi ve küçük kız kardeşiyle sâkin bir hayat yaşıyorlardı. Her gün güneş dağların üzerinden doğarken kalkıp kahvaltılarını yapar, sonra hep beraber pirinç tarlalarında çalışmağa giderlerdi. Akşam eve döndüklerinde topraktan yapılmış fırını otlarla tutuşturup pirinç yemeğini ısıtır, haşladıkları birkaç balığı katık yaparak yerlerdi. Sofradan kalkınca bir müddet konuşurlar, sonra ottan yapılmış yataklarına uzanıp uyurlardı.

Rassamala içini çekerek yatağında doğruldu. Oynamak, derede yüzmek varken bütün gün tarlada, güneşin altında çalışmak çekilir miydi? Derenin kenarındaki yemyeşil söğütlerin altında oturup tâ yukarılardan gelen yabanî ördek sürülerinin, suyun cereyaniyle hafif hafif batıp çıkışlarını seyretmek, hayale dalmak ne kadar güzeldi. Şehri de öylesine özlemişti ki... Bazan babasiyle beraber sebze satmağa gittikleri zaman oradan hiç ayrılmak istemezdi.

Usulca yatağından kalktı. Mavi ceketini giydi, çiçekli peştamalını beline sardı, külâhını alıp sessizce evden çıktı. Dışarısı zifiri karanlıktı. Biraz ötedeki koruda birer hayalet gibi yarasalar uçuşuyorlardı.

Rassamala karanlıkta kolayca yolunu buldu. Buz gibi derede elini yüzünü yıkadı. Evden bir günlüğüne kaçsa ne olurdu sanki? Şehre giden çiftçilere katılıp beyaz hörgüçlü Hind öküzlerinin çektiği arabalara binerdi. Kimbilir şehirde gezilecek ne güzel yerler vardı? Bir yanda çiftçiler çiçek bahçesine benzeyen renk renk elbiseler içinde mallarını satarken, önlerinden acayip kırmızı kıyafetleriyle askerler geçerdi.

— Rassamala, Rassamala!.

Evdekiler onu göremeyince merak etmişler, hep beraber telâşla arıyorlardı. Derken babasının:

— Bir tanecik oğlum nerelerde? diye seslendiğini duydu. Adını verdiğim kutsal Rassamala ağacı gibi sağlam, güzel, herkesin sevdiği, toprağımızın övündüğü bir delikanlı olacaksın. Eğer saklandınsa çık; günlük hayatına dua ile başla!.

Rassamala yerinden fırladı. Ormanın en heybetli kutsal ağacı Rassamala gibi o da ismine lâyık bir insan olmalıydı.

— Geliyorum, diye seslendi.

Birden yakınında bir ses duyup etrafına bakındı. Tam yanındaki ağacın üstünde küçük bir maymun oturmuş, keskin siyah gözleriyle Rassamala'ya bakıyordu.

Rassamala kahkahalarla güldü. O anda maymunun elinde kendi külâhına benzeyen parlak renkli bir şey gördü. Dikkatli bakınca onun kendi külâhı olduğunu anladı. Demek ki derin hayallere daldığı sırada yaramaz maymun külâhını alıp kaçmıştı. Rassamala:

— Külâhımı yere at, diyerek maymuna işaretler yaptı. Fakat hayvan külâhı sallaya sallaya ağaçtan ağaca atlayıp kaçtı.

Evdekileri yardıma çağıracak vakit yoktu. Rassamala çok sevdiği külâhını kaybetmek korkusuyla maymunun peşine takıldı. Annesi haftalarca çalışıp külâhını binbir renkli ipeklerle işlemişti.

Dere boyunca maymunun peşinden koşarak koruya daldı. Bir zaman Hindistan cevizi ağaçlarının arasında

koştu. Zengin toprak çeşit çeşit bitkilerle bezenmişti. Dere boyunu baştan başa muz ve kiraz ağaçları kaplamış; geniş yapraklı acayip bitkiler toprağa yayılmıştı. Ağaçların yüksek dallarından asmalar sarkıyor, küçük papağanlar Rassamala'yı görünce hızla uçuşarak yeşilliklerin arasında gözden kayboluyorlardı.

Böylece maymunun peşinden koşarken köyden çok uzaklaşıp şehre yaklaştığını farketti. Biraz ilerdeki yoldan köylü arabaları pazara gidiyorlardı.

Yeniden hayale daldı. Şehir bin bir güzelliğiyle onu kendine çekiyordu. Cebinde orada sarfedecek kadar parası da vardı. Ama birden babasının : «Rassamala ağacı kadar güzel oğlum.» diye seslenişini hatırladı. Kendi kendine :

— Eve dönmeliyim, dedi.

Üzgün üzgün geri döndü. Epeyce gitmişti ki, birden yerde parlak bir kumaş gördü. Dikkatle bakınca bunun kendi külâhı olduğunu anladı. Herhalde maymun oynamaktan bıkmış, yere atıp gitmişti. Sevinçle külâhını yerden alıp giydi.

— Eğer şehre gitseydim güzel külâhımı bulamıyacaktım, babam beni aramağa çıkmadan hemen eve gideyim.

İnsan boyunu aşan otların arasından yol açarak hızlı hızlı yürümeğe başladı. Ağaçların tâ tepesinde yaldızlı çiçekler güneşin ilk ışıklariyle parıldıyordu. Eve yaklaştığında artık nefesi tükenmişti. Babası kapının önünde durmuş, meraklı gözlerle etrafa bakınıyordu. Onu görünce :

— Rassamala nerelerdeydin ? Bizi merak içinde bıraktın, dedi. Şimdi hemen koş, kahvaltını yap. Tarlaya geç kalıyoruz.

Rassamala :

— Maymunun biri külâhımı alıp kaçtı. Onu kovaladım, diyerek içeri koştu.

Kız kardeşi :

— Rassamala, bu gece tarladan dönünce babam bizi nereye götürecek biliyor musun ? dedi. Köy meydanında kukla oynatılacakmış. Biz de gideceğiz. Kimbilir ne kadar eğlencelidir.

Rassamala'nın gözünün önüne kuklaların boyalı yüzleri, uzun kol ve bacakları, kısacık renk renk elbiseleri geldi. İhtiyar adam onları ne kadar güzel oynatıyordu.

Sevinçle güldü. Kukla oyunu şehre gitmekten çok daha eğlenceliydi. Hele evden kaçmak aklına nereden gelmişti ? Sevgi dolu gözlerle annesine baktı. Sonra renkli külâhını başına geçirip pirinç tarlasında çalışmağa gitti.

★★★

BURNU YOK Kİ

Fuat Amcaya vaktiyle bir ameliyat yapılmış, zavallı adamcağız burunsuz kalmıştı. Fuat Amca bir akşam Oktaylara misafir gelecekti. Annesi Oktay'a :

— Bana bak, Fuat Amcanın yanında sakın burun lâfı etme ! diye tenbih etti.

Akşam, burunsuz misafirleriyle beraber otururken Oktay annesine döndü :

— Anneciğim, dedi, neden sen bana «Fuat Amcanın yanında burun lâfı etme !» diye tenbih ettin ? Bak, Fuat Amcanın burnu yok ki...

DOKTOR AMCANIN ANLATTIKLARI

YOLDA BAYILAN ÇOCUK

ÖĞLE sıcağında otomobille Bostancıya doğru giderken kaldırımın üstünde bir kalabalık gördüm. Bir adam, «Doktor, doktor yok mu?» diye bağırıyordu. Derhal arabayı durduttum, doktor olduğumu söyliyerek toplanan halkın arasına girdim. Temiz pak giyinmiş bir karı koca, yerde yatan dokuz, on yaşlarında ince yapılı, sarı saçlı bir çocuğun üzerine eğilmiş ağlıyorlardı. Hastanın yüzü solgun, alnı ter içindeydi. Hâdisenin bir kaza veya yaralanma olmadığını öğrenince ilk işim çocuğun nabzını yoklamak oldu. 130 civarında atıyordu. Ateşi muhakkak 40° den fazlaydı. «Üzülmeyin, merak edecek bir şey yok. Güneş çarpmış» dedim ve onları otomobile alıp evlerine götürdüm. Zaten çok yakında oturuyorlarmış. Hastayı serin bir odaya yatırdım. Elbiselerini çıkarttım. O anda buz bulunmadığı için başına soğuk su ile ıslatılmış havlu koymalarını ve sık sık değiştirmelerini söysöyleyerek ayrıldım.

Ertesi akşam tekrar uğradığım zaman küçük hastam beni güler yüzle karşıladı. Gelip elimi öptü.

— Söyle bakalım Ali, dedim. Istakoz gibi yanacak kadar nerelerde dolaştın?

Ali kızararak cevap verdi:

— Babam ve annemle deniz kenarına gittik. Hava çok sıcaktı. Çayırda arkadaşlarla top oynadım.

— Ne kadar oynadınız?

— Bir iki saat kadar.

— Güneş altında bir iki saat başı açık top oynanır mı evlâdım? Hele yaz güneşine daha iyice alışmadan.

— Bilmiyordum efendim.

— Öyleyse ben anlatayım. Eğer sen güneş altında biraz daha kalmış olsaydın, pekâlâ ölebilirdin.

Ali telâşlandı:

— Nasıl olur Doktor Amca. Herkes güneşte yanıyor. Plâjlar yazın karınca gibi insandan geçilmiyor.

— Doğru, ama onlar güneşe ve sıcaklığa karşı tedbir alıyorlar. Güneş insanların hem dostu, hem de düşmanıdır. Onun azı yarar, çoğu zarar, ortası karardır. Güneş çarpması, beyinde sıcaklık birikmesi esasına dayanır. Uzun müddet baş açık, yarı çıplak güneş altında koşulur, oynanırsa beyin kızışır, damarlar gevşer, tansiyon yükselir. Bu yüzden beyindeki hayatî derecedeki önemli solunum, kalp ve dolaşım merkezleri bozulur ve insan çok çabuk ölür.

Güneş çarpmasında bulantı, gözlerin önünde karıncalar dolaşması, alında terleme olur. Yüz sararır, ateş ve nabız yükselir. Solunum güçleşir ve insan işte tıpkı senin gibi yolda birden bayılıverir.

— Peki Doktor Amca, ben artık güneşte oynamıyacak mıyım?

— Hayır, ama doktordan izin almak lâzımdır. Sonra verem, sıraca, anjin, bronşit, yeni ve geçirilmiş tifo gibi bazı hastalıklarda güneş çok zararlıdır. Güneş banyosu yapmanın bazı kaideleri vardır. Vücut yavaş yavaş güneşe alıştırılmalı, her gün beşer dakikadan başlayıp yarım saate kadar çıkılmalıdır.

— Peki niçin herkes güneşte yanmak istiyor?

— Çünkü güneş, genel dolaşımı çabuklaştırır. Kanın zararlı mikroplara karşı savunma askerleri olan ak yuvarları arttırır. Kanda kalsiyumu, fosforu çoğaltır. Bu yüzden iştihayı arttırır. Hastalıklara karşı dayanıklılık kazandırır ve çiçekleri, meyvaları nasıl olgunlaştırırsa insanları da öyle geliştirir.

Dr. Kâmran ŞENEL

Gümüş Kıral

— Şu yabani atların zavallı Len'e verdikleri zararı biliyor musunuz? Yeni çevirdiği çiti yıkmışlar, tarlasına girip bütün ekinlerini harap etmişler.

O sabah kahvaltı sofrasında hep bu konuşuluyordu. Bay Bret bir yandan çayına taze bisküitleri batırıp yerken bir yandan da hükûmetin yabani at sürüleri ile giriştiği mücadeleyi anlatıyordu.

— Len hükûmete başvurup sürüleri buralardan uzaklaştırmak için izin almış, doğrusu hak veriyorum. Bu kadar zarara kim girse bir çaresine bakmağa çalışır. Eh, sürülerin de artık sonu geldi. Len adamlariyle beraber hepsini kamyonlarla çevirip sürecek.

Küçük Tom ağır ağır kahvaltısını ediyordu. Yabani atları sürmek için verilen karara çok üzülmüştü. Kayalardan topladığı fosil koleksiyonundan sonra hayatında en çok sevdiği şey ovalarda, bayırlarda dolaşan at sürüleriydi. Hele içlerinde Tom'un Gümüş Kıral adını taktığı gri bir at vardı ki, görülecek şeydi doğrusu.

Gümüş Kırala ilk defa eski maden bölgesinde rastlamıştı. Büyük bir kayanın üstüne oturmuş, topladığı fosillerini ayırırken aşağıdaki ovada otlayan at sürüsünün içinde kocaman, kuvvetli, pırıl pırıl bir atın koştuğunu gördü. Öbür atların içinde bir gümüş parçası gibi parlıyordu.

— Bugün de kayalarda fosil toplamağa gidiyor musun oğlum?

Bu suali Tom'un annesi sordu.

— Belki giderim. Arkadaşlara istedikleri fosillerden toplayacağıma söz vermiştim. Yarın tatilin son günü. Bir sürü yapacak işim var. Bugünden bu işi bitireyim.

Kâğıtlarını, fosillere yapıştıracağı etiketleri, kalem, mürekkep ve daha başka lüzumlu eşyalarını hemen topladı, heybesine yerleştirdi.

Sonra sevgili köpeği Pal'ı çağırarak eski maden bölgesine doğru yola koyuldu.

Yürürken aklı hep yabani atlardaydı. Hocalarından biri bir defasında bunların Amerika'ya ilk gelen İspanyolların beraber getirdikleri atların torunları olduğunu söylemişti. Kendi kendine :

— Ne yazık, dedi, hükûmet bunları barındıracak bir yer bulamıyor.

Maden bölgesine yaklaşırken birkaç defa durup yerden fosil ve taş topladı. Ocaklara vardığı zaman her adımına dikkat etmesi lâzımdı. Yer altından fışkıran gizli bir pınar toprakta yer yer hendekler açmıştı. Eğer dikkat etmezse kendini çabucak bunlardan birinin dibinde bulabilirdi.

Çok sıcak ve bunaltıcı bir gündü. Kayaların üstünde kertenkeleler oradan oraya koşuşarak gölgelik bir yer arıyorlardı. Bir ara toprağa yayılmış güneşleyen kocaman bir yılan gördü. Epeyce fosil topladıktan sonra dinlenmek için bir kayanın üstüne oturdu. Birdenbire Palın uzaktan gelen havlamalariyle yerinden fırladı.

Eşyalarını acele ile toplayarak Pal'ın yanına koştu. Gördüğü manzaraya bir türlü inanamıyordu. İlerde küçük, dar bir hendeğin içinde Gümüş Kıral ön ayakları toprağa gömülmüş çabalayıp duruyordu. Art ayaklarıyla kurtulmak için

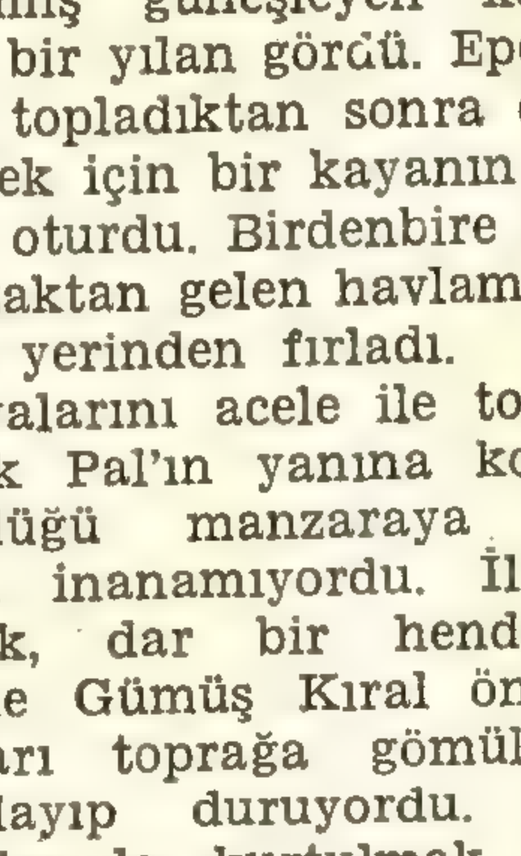

ÖRÜMCEK AĞI

Bundan yüzlerce yıl önce İskoçya'da Robert Bruce adında çok cesur bir kıral yaşıyordu. Bütün hayatını vatanı uğruna harcayan bu kıralın tek isteği memleketini İngiliz boyunduruğundan kurtarmaktı.

Bir akşam düşmanları onun izini bulup kovalamış, kıral askerlerini kaybederek ormanda ufak bir kulübeye sığınmıştı. Bütün gece aç, yorgun, üzüntü ve ümitsizlikten ağladı. En sonunda duvardaki ufak pencereden sabahın ilk ışıkları göründü.

Kıral yattığı yerde gözlerini pencereye dikmiş, düşünüyordu. Derken ufak bir örümceğin pencereye ağ örmeğe çabaladığını gördü. Böcek pencerenin üst kenarına çıkıyor, oradan ipliğe tutunarak aşağıya iniyordu.

Robert Bruce böceği seyre koyuldu. Örümcek dördüncü, beşinci en nihayet altıncı ağını gerdi. Birden kıral memleketini İngiltereden ayırmak için altı defa isyan ettiğini hatırladı. Nefes almadan böceğin yedinci ağını gerip geremeyeceğini bekledi. Fakat bu defa ne oldu sanırsınız ? Örümcek olanca hızıyla sallanarak karşı duvara çıktı ve ağını enine doğru tamamlamağa başladı. İleri geri giderek çabucak yuvasını kurdu ve yorgun bir şekilde dinlenmeğe koyuldu.

Birden kudretli kıral yatağından fırladı. Beline kılıcını takıp kalkanını mızrağını kavradı. Kulübeden fırlayıp ormana daldı. Kısa zamanda askerlerini etrafına toplayıp, korkunç bir savaşa girişerek düşmanlarını yendi. Vatanını rahat ve huzura kavuşturdu.

Örümceğin ağı ona bir kere daha şansını deneme kudretini vermişti.

çifte attıkça çukur büsbütün derinleşiyordu. Hayvan, Tom'un yaklaştığını görünce gözlerini devirerek acı acı kişnedi.

Tom onu yatıştırmağa çalıştı. Yavaş yavaş tatlı sözler söyledi. Hayvan biraz sâkinleşince pınara giderek oradaki eski kovayla su getirip yavaş yavaş atın başından aşağı döktü. Acaba atı biraz sâkinleştirmek için ne yapsam diye düşünürken birden bir kamyon sesi işitti. Başını kaldırdığı zaman Len'in adamlarıyla beraber pınardan su fıçılarını doldurup kamyona taşıdıklarını gördü.

Gümüş Kıralı kurtarmak için ne yapmalıydı ? Eğer üstünde iki tane B B markası olan bir şey olsa hayvanı damgalardı. B B babasının işaretiydi. Hayvanın sağrısında bu işareti gördüler mi, kimse el sürmeğe cesaret edemezdi.

Len de onu görmüştü. Tam onlar yaklaşırken Tom ke-

merinin tokasında B B işareti olduğunu hatırladı. Bir dakika içinde tokayı mürekkebe batırıp hayvanın sağrısına bastırdı.

Birden arkasında Bay Lenin sesini duydu :

— Tom, buralarda ne yapıyorsun ?

— Babamın atlarından birini kurtarmağa çalışıyorum. Hayvan hendeğe düştü, bir türlü kurtulamıyor. Belki siz yardım edebilirsiniz.

Bay Len damgayı görünce gülümsedi :

— Babanın atlarından biri mi ?

— Evet.

Tom adamların yüzünde beliren tebessüme tuhaf tuhaf baktı. Sanki bunda gülünecek ne vardı ?

— Elbette Tom, biz sana yardım ederiz. Zaten bugün baban hepimizi yemeğe çağırmıştı. Atı kurtarınca hep beraber kamyona biner, gideriz.

Çok geçmeden Gümüş Kıral düştüğü hendekten kurtarılmış, kamyona bindirilip iple sıkı sıkıya bağlanmıştı. Yolda giderlerken adamlardan biri :

— Buralarda hâlâ at hırsızları var mı ? diye sordu.

Tom rahatsız oluyordu. Keşke ata sahip çıkmasaydı. Babası acaba buna ne diyecekti ?

Adamlardan biri :

— Evet, zannedersem birkaç yıl önce bir at hırsızlığı vakası olmuştu, diye söze karıştı.

Çiftlik avlusuna girdikleri vakit Bay Bret misafirlerini karşıladı. Tom'un bir tek kelime söylemesine fırsat kalmadan Len atı nasıl kurtardıklarını ona anlatmıştı.

Babası ses çıkarmadan dinledi. Sonra kamyona giderek Gümüş Kıralın sağrısındaki damgaya baktı.

— Eh, artık her halde oğlum da kendine ait bir at sürüsü istiyor. Bu damga bunu gösteriyor, dedi.

Bay Len :

— Orası muhakkak, diye cevap verdi ve herkes kahkahalarla gülmeğe başladı.

Tom gülüşmelerin sebebini anlamak için kamyona yaklaştı. Damgaya dikkatle bakınca hayretler içinde kaldı. Hayvanın sağrısında B B damgası vardı ama, kemer tokasını kullandığı için harfler tersine çıkmıştı.

B B

Babası gülerek :

— Herkes elini yüzünü yıkayıp mutfağa gitsin, dedi. Biz de Tom'la Gümüş Kıralın berelerine bakalım. Pek bir şey yoktur ama, oğlum kendi damgasını vurduğuna göre artık at bakımını öğrenmeli.

★

32 nci sayfadaki

KİM BİLİYOR'un CEVAPLARI

1 - Telgraf, 2 - Finlandiya, 3 - Alfred Nobel, 4 - Üzümden, 5 - Walt Disney, 6 - Grafit, 7 - Elli, 8 - Halaniz, 9 - Yapı ve Kredi Bankası, 10 - Fatih Sultan Mehmet.

★

41 inci sayfadaki

5 YANLIŞ HAREKETİN CEVABI

1 — Birisi yüzerken haber vermeden suya batırmak.

2 — Denize girmeden önce yemek yemek.

3 — Kalabalığın ortasında top oynamak.

4 — Emniyetli sahanın dışında yüzmek.

5 — Bir arkadaşınızın yüzüne kum atmak.

BİLİYOR MUYDUNUZ ?

HER İNSAN ÜSTÜNDE ORTALAMA 15.000 KİLO TAŞIYOR.

İnsanların üstündeki kilometrelerce yüksek hava tabakasının ağırlığı ortalama 15.000 kilodur. Bu ağırlığın altında ezilmiyorsak, bunun sebebi içimizde de dışarıya doğru bir basıncın olmasındandır. Bu denklem bozulunca, meselâ uçakla çok yüksek-lere çıkıldığı zaman insanın ağzından, burnundan kan boşanır.

EL AĞACI

Meksika'da, «El Ağacı» denilen garip bir bitki vardır. Bu bitkinin çiçekleri, hele uzaktan, tamamiyle insanın eline benzer. Üstelik kırmızımtrak rengi, bunlara, derisi oyulmuş, bir el görünüşü verir. Bunun için, vaktiyle, yerliler bu çiçeklerden korkarlardı. Bitkinin önüne geldikleri zaman, yere kapanırlardı. Çiçeklere el sürmek yasaktı.

EN BÜYÜĞÜ

GÜNEY Afrika'da ucu bucağı olmayan mavi tepeli Uganda dağlarının kuşattığı, göz alabildiğine akasya ve kaktüslerle kaplı bir ovanın ortasında alçak, yemyeşil bir yer vardı. Geniş ovada, büyük Edward ve George göllerinin ortasındaki bu ufak gölcükten başka bir tek su birikintisi kalmamıştı. Yağmur mevsimi çoktan geçmiş, kuraklık her tarafı kasıp kavurmuştu.

Kurşunî renkli kocaman filin gittikçe ufalan göl hiç umurunda değildi. Canı istediği zaman ya iki büyük gölden birine, yahut iki gölü birleştiren kanala gidip hem suyunu içer hem de rahat rahat yıkanırdı. Fakat öğle vakti sıcak basınca gölcüğe koşup tıpkı fıskiye gibi hortumundan fışkırttığı sağanaklarla bir güzel yıkanır, serinlerdi.

Sonra ortasında şemsiyeye benzeyen bir mimoza ağacının bulunduğu sık çalılığın içine gizlenip, dişlerini dalların çatallarına dayardı. Yaprakların arasından süzülen benek benek güneş ışığında dimdik bir hayalet gibi görünürdü.

Uganda yerlileri ona, «En Büyüğü» derlerdi. Aslında da kocaman, gün görmüş, açıkgöz bir fildi. Geniş Afrika kırlarında geçirdiği 30 yıl içinde insanlar ve hayvanlardan edindiği tecrübelerden çok şeyler öğrenmişti. Ağaçların köklerini kazmaktan uçları pırıl pırıl olmuş dişlerinin her biri en az 150 kilo vardı. Çoğu zaman sağ dişini kullandığı için bu, sol dişinden biraz daha kısa ve yıpranmıştı. Fildişi hazinesine göz diken avcılardan kendini bin bir güçlükle korumuş, bu yaşa kadar gelebilmişti.

Geçmişte çektiği korku ve acılar ona avcılardan sakınmasını öğretmişti. Gök gürlemesine benzeyen silâh sesini, ölüm saçan kurşunları, can çekişen hayvanların hırıltılarını çok iyi biliyordu. Beş yıl önce aldığı sol omuzundaki yara izi daha hâlâ duruyordu. Evet, «En Büyüğü» avcıların kokusunu çok iyi tanıyordu.

Havada avcı kokusunu sezince yapılacak tek şey aksi tarafa kaçmaktı. Akıllı hayvanların hepsi böyle yapardı. «En Büyüğü» şimdiye kadar bu şekilde sağ kalmıştı.

Aslında artık yaşlı filin avcılardan korkması için ortada bir sebep yoktu. Hükûmet buralarda avlanmayı yasak etmişti. Koca filin bu karardan haberi yoktu ama, artık avcıların ne onu, ne de sürüsünü rahatsız etmediklerinin farkındaydı. Eski günler unutulmuş, geceleri sessizce su içmeğe gidip gündüzleri tetikte olmağa lüzum kalmamıştı.

Her gün öğle vakti koca fil, sürüsünü peşine takıp büyük göllerde yıkanmağa giderdi.

Göllerin civarındaki çamurla sıvanmış, damları sazlarla örtülü küçük kulübelerde yaşayan yerlilerin hemen hepsi balıkçıydı. Koca fil, sürüsüyle beraber su içip yıkanırken, yerliler ağaç kütüklerinden yaptıkları sandallar içinde göle balık ağlarını atarlardı. Gölün üstünde pelikan, kızkuşu, karabataklar uçuşur, su aygırları öfkeli öfkeli homurdanırlardı.

Samaki adındaki yerli balıkçı 20 yaşlarında, bütün gün güneşte kalmaktan pırıl pırıl olmuş, kuvvetli bir gençti. O gün ufacık sandalına her biri 10 - 12 kilo ağırlığında kedi balıklariyle dolmuş ağını çekerken iyi para kazanacağım diye seviniyordu. Ama tüccarların ağırlığına bakmaksızın balık başına 1 şilin verdiklerini hatırlayınca yüzü asıldı. Bu sefer de ayağına bir ayakkabı, sırtına bir elbise alamıyacaktı demek. Ağı çekerken gözü karşı kıyıda su içen fillere takıldı.

Sürünün önündeki yaşlı file dikkatle baktı. Hayvanın dişleri az rastlanır büyüklükteydi. Genç yerli, fil dişinin taneyle değil, kiloyla satıldığını ve bir tek dişin 12.000 tane balıktan çok daha fazla kâr getirdiğini çok iyi biliyordu.

Tepelemesine balıkla dolu sandalını çekerek kıyıya götürüp içini temizlemeğe koyuldu. Sahilde balıkçıların dönüşlerini bekleyen Afrika leylekleriyle, beyaz boyunlu kuzgunlar vardı. Balıkları ayıklarken uzun uzun karşı sahilde yıkanan filleri gözledi. Köye dönerken kocaman filin dişleri hiç aklından çıkmıyordu.

Akşam yemeği mısır unu lâpası, muz ve balıktan ibaretti. Samaki bütün yemek boyunca alçak sesle Emzay adındaki ihtiyar yerli il konuştu. İhtiyar yerli bir deri bir kemik kalmış vücudunu ısıtmak için sıkıca bir yorgana sarılmıştı. Gençliğinde yaman bir avcıydı. Güney Afrika'nın vahşi ormanlarını, yabani hayvanları avucunun içi gibi biliyordu. O, mızrak, zehirli ok ve yayın kullanıldığı eski günlerin avcısıydı. Samaki ihtiyara :

— Hayatında hiç bu kadar büyük dişli fil görmemişsindir, dedi. Galiba büyük ormanın ta içlerinde yaşıyor.

— Evet, artık ormandaki göller kuruduğu için hayvanlar buralara kadar sokuluyorlar.

— Kimbilir dişleri ne kadar çok para getirir ?

Emzay'ın gözleri gençlik hâtıralariyle parladı. Samaki:

— Koca fili avlamak çok kolay, diyordu. Hayvanların biz balıkçılardan hiç korktukları yok.

— Peki ama, neyle avlıyacaksın ? Avladıktan sonra kocaman vücudunu nerede saklayıp, dişlerini kime satacaksın ? Beyaz adamlar hayvanların avlanmasını yasak ettiler. Zengin olayım derken kendini hapiste bulursun sonra... Zaten hayvanın ölmesi için birkaç yerinden yaralanması lâzım. Bu da silâhla olmaz. Ancak zehirli okla başarılacak bir iş bu !

Dışarda kadife gibi yumuşak Afrika gecesine bürünmüş ormanda bir aslan, var gücüyle kükredi. Ona hep birlikte bağırışan su aygırları cevap verdiler. Akasyaların arasında «En Büyüğü» hayatına kasteden insanların kurdukları plânlardan habersiz sürüsünü toplamış, dinleniyordu.

Samaki :

— Okla küçük hayvan ve kuşları avlayan bir arkadaşım var, dedi. Onu bir çağırayım, bakalım ne diyecek ?

Biraz sonra yanında kendinden daha küçük, orta boylu, bir gençle döndü. Delikanlının ismi Vinday'dı.

Samaki, koca fili nasıl gördüğünü, dişlerini, kazanacakları parayı uzun uzun

anlattı. Epey dil döktükten sonra arkadaşını kandırmağa muvaffak oldu. İhtiyar yerli oku hazırlayacak, Vinday hayvanı vuracak, Samaki de vücudunu saklayıp fildişini satacaktı. Ertesi gece herkes uyuduktan sonra ihtiyar Emzay senelerden beri yapmadığı bir işle uğraştı. Gündüz topladığı çeşitli otlardan zehir hazırladı ve birer birer okların ucuna taktı. Sabahleyin erkenden, Samaki gizlice ufak göle gidip içinde saklanacakları çalılığa zehirli okları ve yayı gizledi.

Akşama doğru iki arkadaş kayıklariyle kimsenin bilmediği bir yere gittiler ve suyun yakınındaki çalıların arasına gizlendiler.

Biraz ötelerinde başka bir çalılığın içinde de bütün gün sıcaktan bunalıp uykuya dalmış bir aslan vardı. İki arkadaş aslandan habersiz heyecanla filleri beklemeğe başladılar. Az sonra sürüsünün önünde ağır ağır, sallana sallana yürüyen «En Büyüğü» göründü. Çalıların arasında kendisini bekleyen ölümden habersiz gölcüğe doğru yürüyordu.

Aynı anda uykudan uyanan aslan da susuzluğunu gidermek için göle gitti. İki hayvan suyun kenarında karşılaştılar.

«En Büyüğü» koca hortumunu kıvırdı. Dişleriyle parçalıyacakmış gibi gürleyerek aslana saldırdı. Aslan önce kızgın kızgın kükredi. Sonra birden sıçrayarak iki arkadaşın saklandığı çalılığa daldı. Yaman avcılar çığlıklar atarak gizlendikleri yerden fırlayıp kayıklarına doğru hızla koşmağa başladılar.

Bütün bu olup bitenlerden şaşkına dönen aslan, korku içinde ormana daldı. İki arkadaş kulübelerine vardıkları zaman fildişini, parayı, zehirli oku her şeyi unutmuşlar, sağ kaldıklarına şükrediyorlardı. Bir daha «En Büyüğü» ne tuzak kurmağa tövbe ettiler.

Gölün kenarındaki küçücük koruda koca fil, ağaçların alçak dallarını hortumu ile koparıyor, tepelerde yeni sürmüş taze filizlere ulaşmağa çalışıyordu. Gökyüzü birden bulutlanmış, hafif bir yağmur çiselemeğe başlamıştı. Sararmış kırlar birkaç gün içinde yeniden yeşerecek, hayvanlar her yerde yiyecek ve içecek bulacaklardı. Hayat ne kadar güzeldi...

Ayhan Birand

ÇAM AĞACINDAN NELER YAPILIR ?

Keman, kitara, viyolonseller, bir çam cinsi olan köknar ağacından yapılır. Bu ağaçtan bir parçayı ortadan uzunluğuna keserseniz, içinde, uzunluğuna, ince lifler göreceksiniz. Keman çalınırken, bu lifler de tellerle birlikte titreşir, kemanın sesi daha gür, daha âhenkli olur.

Çam ağacı aynı zamanda denizcilerin ağacıdır. Reçine, tahtayı sudan koruduğu için, çam, deniz taşıtları yapılmasında kullanılır.

★

«KARA ALTIN» - NEFT

Zamanımızın en büyük petrol bölgesi, Musul civarındasır. 1927 de işletilen Gürgür Baba adlı ilk kuyudan çıkan petrol sütunu 405 metreye yükselmişti. Gürgür Baba civarında açılan diğer 32 kuyudan ancak 15'i işletilmektedir. Bunlar senede 4.600.000 ton neft «kara altın» verirler. Mühendislerin tahminlerine göre, Musul kuyularında yüz yıl yetecek kadar petrol vardır.

AVCI DAYININ MACERALARI

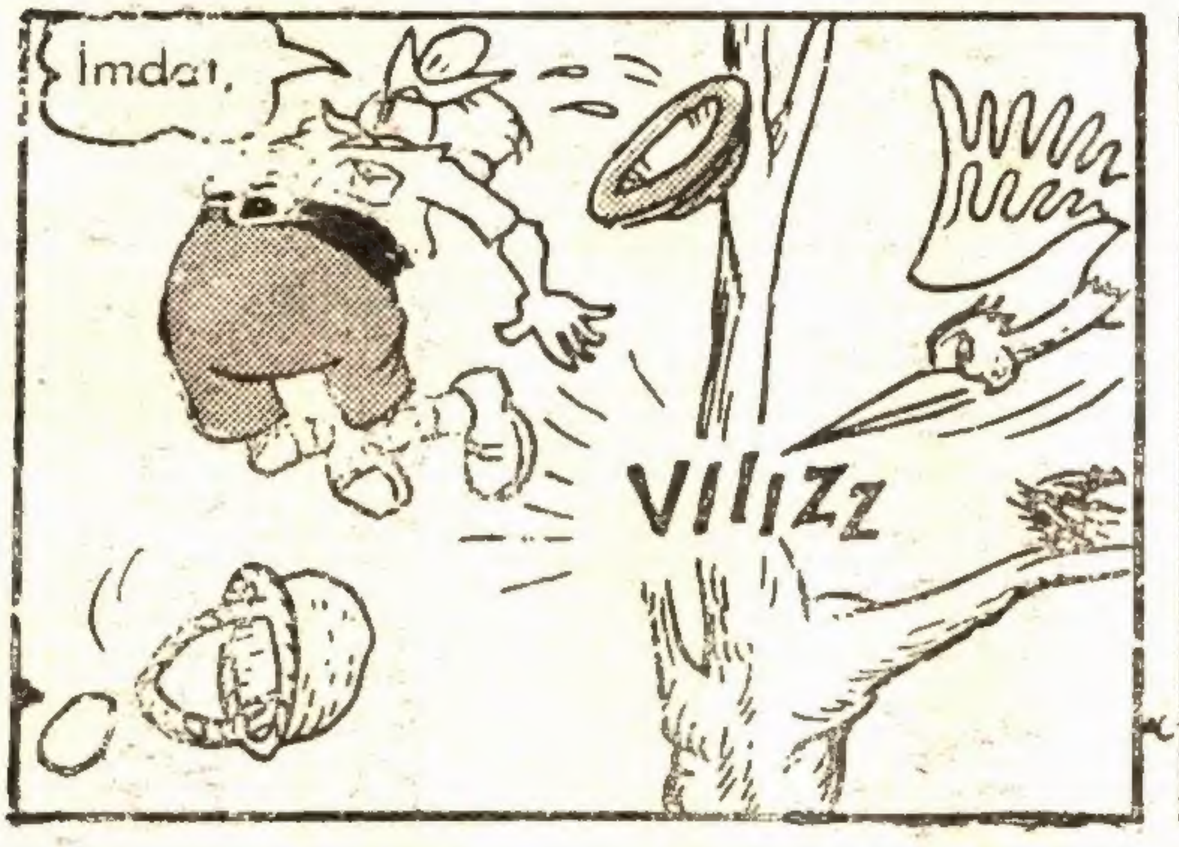

KÜÇÜK İKİZLER

İBRİ ERSARAÇ

ÜTÜYÜ BIRAK, OTOMOBİLE BİNECEĞİZ...

HANİ OTOMOBİL

BAHAR ve ÇİÇEK Bayramı

AH, BÖYLE BİR ARABAMIZ OLSA !..

DERHAL !.. SOĞUK KANLI OL YALNIZ..

ARTIK BİZİ KİMSE TUTAMAZ...

VIIIIJJJ

BAHAR ve ÇİÇEK Bayramı